

วิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศในการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

1. กฎหมายของสหภาพยุโรป

1.1 กฎระเบียบคณะมนตรีเลขที่ 880/92 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2535 (ค.ศ. 1992) ว่าด้วยโครงการทำให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม

ความต้องการบริโภคสินค้าสีเขียว (Green consumerism) หรือบริโภคสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป เริ่มขึ้นตลอดจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ. 1992)¹ เนื่องจากผู้บริโภคเชื่อกันว่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยปกป้องสิ่งแวดล้อม ผลของความต้องการของผู้บริโภคในเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตสินค้าของตนโดยมีการอ้างถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ทำให้สินค้าที่จำหน่ายในสหภาพยุโรปส่วนมากจะมีการอ้างคุณสมบัติด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าดังกล่าวกันมากขึ้น ซึ่งการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมกันบนสินค้านั้น นอกจากที่ผู้ประกอบการจะกล่าวอ้างด้วยตนเองแล้ว ผู้ประกอบการส่วนหนึ่งจะหันมาเข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ (National Labelling Schemes) ของตนเอง อาทิเช่น โครงการ Blue Angel ในประเทศเยอรมัน หรือโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของฝรั่งเศส (France's NF Environmental Labelling) เป็นต้น หรือผู้ประกอบการอาจจะกำหนดโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมชั่วคราว (ad hoc labelling schemes) ขึ้นเพื่อใช้เป็นของตนเอง

การมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาติที่เกิดขึ้นมากมายในสหภาพยุโรปนี้ ก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้บริโภคว่าโครงการใดส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากันแน่ และในส่วนของผู้ประกอบการเอง การมีโครงการมากมายจะทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามโครงการระดับชาติของประเทศต่างๆ ที่ตนต้องการนำสินค้าเข้าไปให้สอดคล้อง

¹ Club de Bruxelles, Environmental Management in the EC a guide to eco-auditing and eco-labelling (Bruxelles: The club, 1993), p. 63.

คล่องกันได้ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก็ย่อมต้องสูงขึ้นตามลำดับ และที่สำคัญคือมีการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาตินั้น การกำหนดเกณฑ์ (Criteria) ภายใต้โครงการโดยพิจารณาจากสภาพสิ่งแวดล้อมภายในประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งโอกาสที่ผู้ประกอบการภายในประเทศจะสามารถปฏิบัติตามย่อมเป็นไปได้สูงอันเป็นการกีดกันมิให้ผู้ประกอบการจากต่างประเทศปฏิบัติตาม ดังนั้นการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาติที่เป็นส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่ได้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายในประเทศมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอื่น ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการไหลเวียนของสินค้าระหว่างประเทศสมาชิก หรือหลักการ Free Movement of Goods ในประชาคมได้²

หลัก Free Movement of Goods ถือได้ว่าเป็นหลักการที่สำคัญของการรวมตลาดประชาคมยุโรปให้เป็นตลาดเดียว (Single Market) โดยหลัก Free Movement of Goods นี้เป็นหลักการที่ต้องการให้ผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าระหว่างประเทศสมาชิกสามารถไหลเวียนภายในประชาคมได้โดยไม่มีอุปสรรค ไม่ว่าอุปสรรคนั้นๆ จะเป็นการเก็บภาษีก่อนนำสินค้าเข้าสู่ตลาด หรือการจำกัดสินค้านำเข้าและส่งออก ตลอดจนการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่ทำให้สินค้าไม่สามารถไหลเวียนได้อย่างเสรี ดังนั้นการมีโครงการในระดับชาติภายในประชาคมมากมาย ก็อาจส่งผลกระทบต่อการไหลเวียนของสินค้าที่มาจากประเทศสมาชิกรายอื่นได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อหลักการ Free Movement of Goods ดังนั้นกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปจึงเห็นถึงความจำเป็นและได้มีการออกกฎระเบียบเพื่อวางกรอบของการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายในประชาคม เพื่อต้องการให้โครงการระดับประชาคมนี้อาจให้เกิดฉลากเดียว (Single label) ในประชาคมซึ่งจะมีความสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยป้องกันการแตกแยกของตลาดเดียว และเป็นการป้องกันการบิดเบือนทางการค้าที่อาจเกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอีกด้วย³

ในปี พ.ศ. 2434 คณะกรรมาธิการยุโรป (EC Commission) * จึงได้มีการเสนอให้กำหนดระบบการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างรูปแบบการดำเนินการให้ฉลากผลิตภัณฑ์

² Ibid., p. 64.

³ OECD, Environmental Labeling in OECD Country (France: Head of Publications, 1991), p.64.

* คณะกรรมาธิการยุโรป (EC Commission) มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินและใช้อำนาจการเสนอข้อเสนอมิให้คณะมนตรียุโรปพิจารณา

เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศคม ดังนั้นคณะมนตรียุโรป (EC Council)^{**} จึงได้มีการออกกฎระเบียบ คณะมนตรี (Regulation) ที่ 880/92 ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ว่าด้วยโครงการ การให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศคม โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 130s^{***} ของ สนธิสัญญาว่าด้วยประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (Treaty on the European Economic Community) ซึ่งคณะมนตรียุโรปสามารถพิจารณาได้ว่าควรมีการกำหนดมาตรการใดภายในประเทศคมเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ จึงได้มีการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยโครงการฉลาก ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศคมถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมหลัก "ผู้ใดก่อมลพิษผู้นั้นต้องเป็นผู้จ่าย" (Polluter Pays Principle: PPP.) ประการหนึ่ง กล่าวคือ โครงการฉลาก ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อม และยังช่วยเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดให้มากขึ้น ซึ่งจะได้กำไรมากขึ้นตามลำดับ และในตรงกันข้ามหากมิได้มีการผลิตเช่นว่าผู้ประกอบการรายนั้นก็ จะแบกรับภาระค่าใช้จ่ายและได้กำไรที่ลดลง⁴ ทั้งนี้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นถือ

^{**} คณะมนตรียุโรป (EC Council) ประกอบด้วยสมาชิกเป็นผู้แทนระดับรัฐมนตรีจากแต่ละ ประเทศสมาชิก คณะมนตรียุโรปถือว่ามีความสำคัญในการพิจารณาตัดสินกฎหมายที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารยุโรปว่าผ่านหรือไม่

^{***} Article 130s. The Council, acting unanimously on a proposal from the Commission and after consulting the European Parliament and the Economic and Social Committee, shall decide what action is to be taken by the Community

The Council shall, under the conditions laid down in the proceeding subparagraph, define those matters on which decisions are to be taken by the qualified majority.

⁴ Elliot B. Staffin, "Trade Barrier or Trade boon? A Critical Evaluation of Environmental Labeling and its role in the "Greening" of World Trade," Columbia Journal of Environmental Law 91 (1996): 227. see footnote.

ว่าเป็นการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ในกฎหมายสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการปฏิบัติการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Action Programme: EAP) อย่างหนึ่งของสหภาพยุโรป⁵

1.1 ข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับกฎระเบียบ

กฎระเบียบคณะมนตรี (Regulation) ที่ 880/92 ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2535 ว่าด้วยโครงการการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม ได้วางแนวทางในการดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประชาคม ซึ่งโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ดำเนินการโดยองค์กรอิสระ (Third party Certification) นั้นเอง โดยการดำเนินการนี้เป็นแบบสมัครใจ (Voluntary) ไม่ได้มีการบังคับว่าผู้ประกอบการจำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการทุกราย การที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิทธิของผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการคือส่งเสริมการออกแบบ การผลิต การจำหน่าย และการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ และให้ข้อมูลที่ดีกว่าแก่ผู้บริโภคในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ ซึ่งหากประเทศสมาชิกรายใดต้องการเข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็สามารถนำกฎระเบียบดังกล่าวนี้มาใช้เป็นแนวทางได้โดยตรง โดยไม่ต้องออกกฎหมายระดับชาติมาใช้แต่อย่างใด

โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปนี้ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ทางตลาดเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน กล่าวคือการผลิตและการผลิตจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทั้งนี้หากโครงการได้รับการตอบสนองจากกลุ่มผู้บริโภคก็จะทำให้โครงการแพร่หลายซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจทางการตลาดแก่ผู้ผลิตที่จะผลิตสินค้าให้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และมีการวิจัยถึงเทคโนโลยีในการผลิตที่สะอาดขึ้น⁶

⁵ กนิษฐ์ บุญยัญญัติ, กฎหมายสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป. ใน รวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปีศาสตราจารย์ ดร. ประยูร ภอวจนกุล (กรุงเทพมหานคร: นิตินธรรม, 2540), หน้า 337-345.

⁶ EU Ecolabelling Programme, <http://www.ecosite.co.uk/eef/ecolabel.htm> (Internet)

เมื่อคณะกรรมการได้มีการตั้งโครงการในปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ในขณะนั้นมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมระดับชาติภายในประชาคมยุโรปเป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศเยอรมัน (Blue Angel) เท่านั้นที่เข้าร่วมกับโครงการของประชาคม ซึ่งเป็นโครงการระดับภูมิภาค (Regional Scheme) แต่ต่อมาโครงการของประเทศต่างๆ ก็ยินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการ ปัจจุบันโครงการระดับชาติที่เข้าร่วมในประชาคมมีถึง 8 โครงการด้วยกันคือ

1. โครงการ Blue Angel ของประเทศเยอรมัน
2. โครงการ French NF-Environment
3. โครงการ Nordic White Swan
4. โครงการ Swedish Good Environmental Choice
5. โครงการ Dutch Milieukeur
6. โครงการ Spanish Medio Ambiente
7. โครงการ Catalan Medi Ambient
8. โครงการ Austrain UmweltZeichen

โครงการระดับชาติข้างต้นนี้ถึงแม้จะเข้าร่วมกับโครงการของประชาคม และตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของประชาคมแล้ว โครงการดังกล่าวก็ยังคงสามารถดำเนินต่อไปควบคู่กับโครงการประชาคมต่อไปได้ แต่ทั้งนี้จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกฎระเบียบคือ ต้องการให้เกิดฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมฉลากเดียวภายในประชาคมในระยะยาว⁷ โดยโครงการนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคภายในประชาคมยุโรปเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียวได้ถูกต้องและปฏิเสธที่จะเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็จะเป็นการกดดันผู้ประกอบการรายอื่นๆ ให้นำมาปฏิบัติตามเงื่อนไขโครงการเพื่อที่จะขออนุญาตใช้ฉลากของประชาคมในที่สุด

1.1.1 องค์การที่ดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปนั้น องค์การที่ดำเนินการนั้นประกอบไปด้วย

⁷ Commission of the European communities. "Proposal for a council Regulation (EEC) on a revised community Eco-label award scheme 1996," p. 10.

1. **หน่วยงานตรวจสอบ (Competent Body)** เป็นคณะทำงานที่เป็นอิสระ แต่งตั้งโดยประเทศสมาชิก ซึ่งตามกฎหมาย ข้อ 9 (1) แล้ว ประเทศสมาชิกต้องตั้งคณะทำงานภายหลังจากที่กฎระเบียบมีผลบังคับใช้แล้ว 6 เดือน คณะทำงานนี้จะเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนจากประเทศสมาชิกในการดำเนินการ ทั้งขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์เพื่อให้ได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม และยังตัวแทนที่ผู้ประกอบการสามารถยื่นขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม ซึ่งคณะทำงานนี้จะตั้งอยู่ในประเทศสมาชิคนั้นๆ

2. **คณะกรรมการ (Commission)** ประกอบไปด้วยตัวแทนจากประเทศสมาชิก มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการโครงการ และทำหน้าที่ประสานความร่วมมือในการดำเนินการโครงการระหว่างหน่วยงานตรวจสอบ (Competent Body) ของประเทศต่างๆ

3. **คณะกรรมการกฎระเบียบ (Regulation Committee)** ประกอบไปด้วยตัวแทนจากประเทศสมาชิก โดยมีประธานซึ่งเป็นตัวแทนจากคณะกรรมการมาดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการกฎระเบียบนี้ทำหน้าที่ให้ความเห็นในร่างที่คณะกรรมการ (Commission) เสนอขึ้นมาภายในระยะเวลาที่กำหนด

4. **คณะมนตรี (Council)** ประกอบไปด้วยสมาชิกเป็นตัวแทนระดับรัฐมนตรีจากประเทศสมาชิก ในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ คณะมนตรีมีอำนาจหน้าที่สำคัญที่ให้ความเห็นชี้ขาดในเรื่องที่คณะกรรมการกฎระเบียบหาข้อยุติไม่ได้ ซึ่งความเห็นชี้ขาดของคณะมนตรีนี้ถือเป็นที่สุด

1.1.2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับเกณฑ์และกลุ่มผลิตภัณฑ์

โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปก็เป็นเหมือนโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่มีการกำหนดเกณฑ์โดยดูวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (LCA) การกำหนดเกณฑ์และกลุ่มผลิตภัณฑ์ในโครงการนี้จะทำในระดับประชาคม (EC Level) โดยขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์นั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จะมาอยู่ภายใต้โครงการ
2. ขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

1. ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จะมาอยู่ภายใต้โครงการ

การกำหนดกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์เป็นหน้าที่ของหน่วยงานตรวจสอบ (Competent body) ที่จะเสนอให้คณะกรรมการ (Commission) เป็นผู้ริเริ่มกำหนด หรือ คณะกรรมการ

อาจเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองก็เป็นได้ เมื่อมีการกำหนดกลุ่มผลิตภัณฑ์ขึ้นแล้ว คณะกรรมาธิการจะมีการนำกลุ่มผลิตภัณฑ์นั้นเข้าในเวทีที่ปรึกษา (Consultation Forum) ประกอบไปด้วยตัวแทนกลุ่มประกอบการอุตสาหกรรม นักสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจ และตัวแทนต่างๆ จากสหภาพยุโรป ในการปรึกษาในระดับเวทีที่ปรึกษานี้จะต้องใช้เวลาในการพิจารณาเรื่องหนึ่งๆ ไม่เกิน 6 สัปดาห์

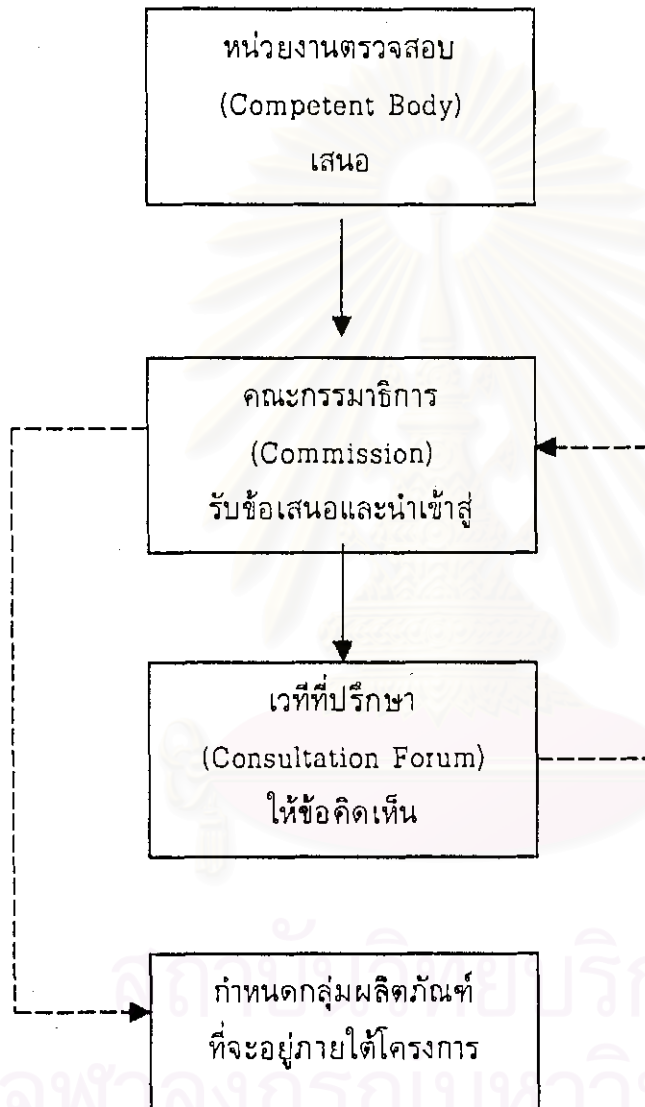
เมื่อมีการยอมรับประเภทผลิตภัณฑ์แล้ว คณะกรรมาธิการก็จะประกาศกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ภายใต้โครงการ (ดูตารางที่ 3) และจะมอบหมายให้ประเทศสมาชิกที่เป็นผู้นำ (Lead country) ในการกำหนดเกณฑ์ไปกำหนด เช่น

- เครื่องทำความร้อนพลังแสงอาทิตย์ ให้ประเทศเยอรมันเป็นผู้นำในการกำหนดเกณฑ์
- รองเท้า ให้ประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำในการกำหนดเกณฑ์

ผลิตภัณฑ์ทุกประเภทที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้โครงการที่อาจจะนำมากำหนดเกณฑ์เพื่อให้ได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะไม่นำยารักษาโรค เครื่องดื่ม และอาหารเข้ามาอยู่ภายใต้โครงการ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ทั้งสามจำพวกนั้นมีกฎหมายมารองรับอยู่แล้ว ประเด็นสำคัญที่เป็นข้อถกเถียงกันคือ บรรจุภัณฑ์ (Packaging) ควรรวมอยู่ภายใต้กฎระเบียบนี้ด้วยหรือไม่ ในอดีตที่ผ่านมา ประเด็นในเรื่องเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ไม่รวมอยู่ในกฎระเบียบนี้ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้บริโภคเนื่องจากบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นสิ่งที่ติดอยู่กับผลิตภัณฑ์เสมอ ถ้าหากมีการแยกว่าผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยก็อาจทำให้ผู้บริโภคสับสน ด้วยเหตุนี้กฎระเบียบนี้จึงรวมการพิจารณาถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงถึงบรรจุภัณฑ์เข้าด้วยกันกับผลิตภัณฑ์ในการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่สามารถที่จะพิจารณาเพียงแค่ตัวผลิตภัณฑ์โดยไม่คำนึงถึงบรรจุภัณฑ์ หรือพิจารณาเฉพาะบรรจุภัณฑ์ได้⁸

⁸ International Trade Centre, "EEC Eco-labelling Proposals and their Implications for Developing countries," PACKDATA Factsheet 3 (May 1992): 3.

ตารางที่ 4: การกำหนดกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Group of product) ในกฎระเบียบเลขที่ 880/92

2. การกำหนดเกณฑ์ในกลุ่มผลิตภัณฑ์

กฎระเบียบเลขที่ 880/92 กำหนดเพียงแต่กรอบการดำเนินการในการออกฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประชาคมเท่านั้น การที่จะกำหนดเกณฑ์จะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการ ซึ่งการกำหนดเกณฑ์นี้ก็กำหนดเป็นรายๆ ผลิตภัณฑ์ไป การกำหนดเกณฑ์ในกลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละจำพวกที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ตรวจสอบของประเทศสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้เป็นประเทศผู้นำ (Lead country) ในการกำหนดเกณฑ์ในกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ที่กำหนด โดยการกำหนดเกณฑ์นั้นจะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Life Cycle) ของผลิตภัณฑ์นั้นๆ หรือกระบวนการที่เรียกว่า "Cradle-to-grave" โดยศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตั้งแต่การผลิตจนถึงการทำลาย

สำหรับขั้นตอนในการกำหนดเกณฑ์ของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์นี้ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มธุรกิจ องค์กรผู้บริโภค และองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินโครงการของประชาคม⁹ ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดอุปสรรคทางการค้าอันอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการได้ แต่ทั้งนี้ในกฎระเบียบไม่ได้มีการกำหนดว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะต้องมาจากระดับประชาคม หรือระดับประเทศ นอกจากนี้ยังไม่ได้มีการวางหลักที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมด้วยได้หรือไม่¹⁰ ทำให้บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาในทางการค้าได้ ซึ่งมีกรณีที่ประเทศบราซิลอ้างว่าการกำหนดเกณฑ์ในผลิตภัณฑ์จำพวกกระดาษของสหภาพยุโรปไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการบราซิลเข้ามามีส่วนร่วมเลย ส่งผลให้เกณฑ์เกี่ยวกับกระดาษยังไม่มีการประกาศกำหนดในโครงการของสหภาพยุโรป

เมื่อหน่วยงานตรวจสอบกำหนดและร่างเกณฑ์เสร็จแล้วก็ส่งร่างนั้น ไปให้คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าเห็นชอบหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการจะนำร่างนั้นเข้าสู่เวทีที่ปรึกษา (Consultation Forum) อีกครั้งว่าเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานี้สมควรให้ความเห็นชอบหรือไม่ รวมทั้งมีข้อคิดเห็น

⁹ EU Ecolabelling programme, Ibid.

¹⁰ Christian Tietje. "Voluntary Eco-labelling programmes and Questions of State Responsibility in the WTO/GATT Legal System," Journal of World Trade 29 (October 1995): 129.

ประการใด หลังจากนั้นคณะกรรมการการจะส่งร่างเกณฑ์และข้อคิดเห็นที่ได้มาจากเวทีที่ปรึกษาไปที่คณะกรรมการกฎระเบียบ (Regulatory committee) พิจารณาเป็นครั้งสุดท้าย ถ้าเกณฑ์ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบก็จะนำมาปฏิบัติ แต่ถ้าเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้รับความเห็นชอบ จะมีการเสนอร่างนั้นต่อไปยังคณะมนตรี (Council of Minister) ให้พิจารณาซึ่งจะมีผลเป็นที่สุด (ดูตารางที่ 4)

เมื่อมีการกำหนดเกณฑ์แล้วก็จะมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาของสหภาพยุโรป ที่เรียกกันว่า "Official Journal" ดังเช่น

- เครื่องซักผ้า ประกาศใน OJ No. L 198 of 7 August 1993.
- เครื่องล้างจาน ประกาศใน OJ No. L 198 of 7 August 1993.
- กระจกชำระ ประกาศใน OJ No. L 364 of 31 December 1994. เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อจะมีการพิจารณาถึงเกณฑ์ในผลิตภัณฑ์จำพวกใดในโครงการที่กำหนดเกณฑ์ขึ้นมาแล้ว ก็จำเป็นต้องพิจารณาเกณฑ์ที่ประกาศใน OJ. ควบคู่ไปกับกฎระเบียบนี้ด้วย เนื่องจากกฎระเบียบเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินโครงการผลผลิตภัณฑ์ของประชาคมเท่านั้น

1.1.3 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการยื่นขอใช้ผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ภายใต้กฎระเบียบนี้ทุกๆ 3 ปีจะต้องมีการทบทวนเกณฑ์การได้มาซึ่งผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาว่าเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันแล้วหรือไม่ ตลอดจนพิจารณาเพื่อหาแนวทางให้ผู้ประกอบการที่ยื่นขอสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่เกินขีดความสามารถของผู้ประกอบการทั่วไป

ก. ขั้นตอนในการยื่นขออนุญาตใช้ผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ในการยื่นขออนุญาตใช้ผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะแตกต่างไปจากการกำหนดเกณฑ์ที่ทำในระดับประชาคม แต่ในการยื่นขออนุญาตใช้ผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะกระทำในระดับประเทศ (National Level) โดยผู้ยื่นขอที่เป็นผู้ผลิต ทั้งภายในประเทศสมาชิกและมีใช่สมาชิก และผู้นำเข้าสามารถยื่นขอได้ที่หน่วยงานตรวจสอบ (Competent Body) ในประเทศสมาชิกที่มีการผลิตและนำเข้า หรือจำหน่ายเป็นครั้งแรก (กฎระเบียบเลขที่ 880/92 ข้อ 10) โดยในการพิจารณาคำขอนี้จะพิจารณาตามคำขอว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นหรือไม่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์นั้นๆ ซึ่งถ้าหากเป็นไปตามเกณฑ์และหน่วยงานที่ตรวจสอบก็จะดำเนินการให้ผลผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ล้อม แต่ถ้าหากไม่เป็นไปตามเกณฑ์ก็จะไม่เข้าเงื่อนไขที่จะขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้

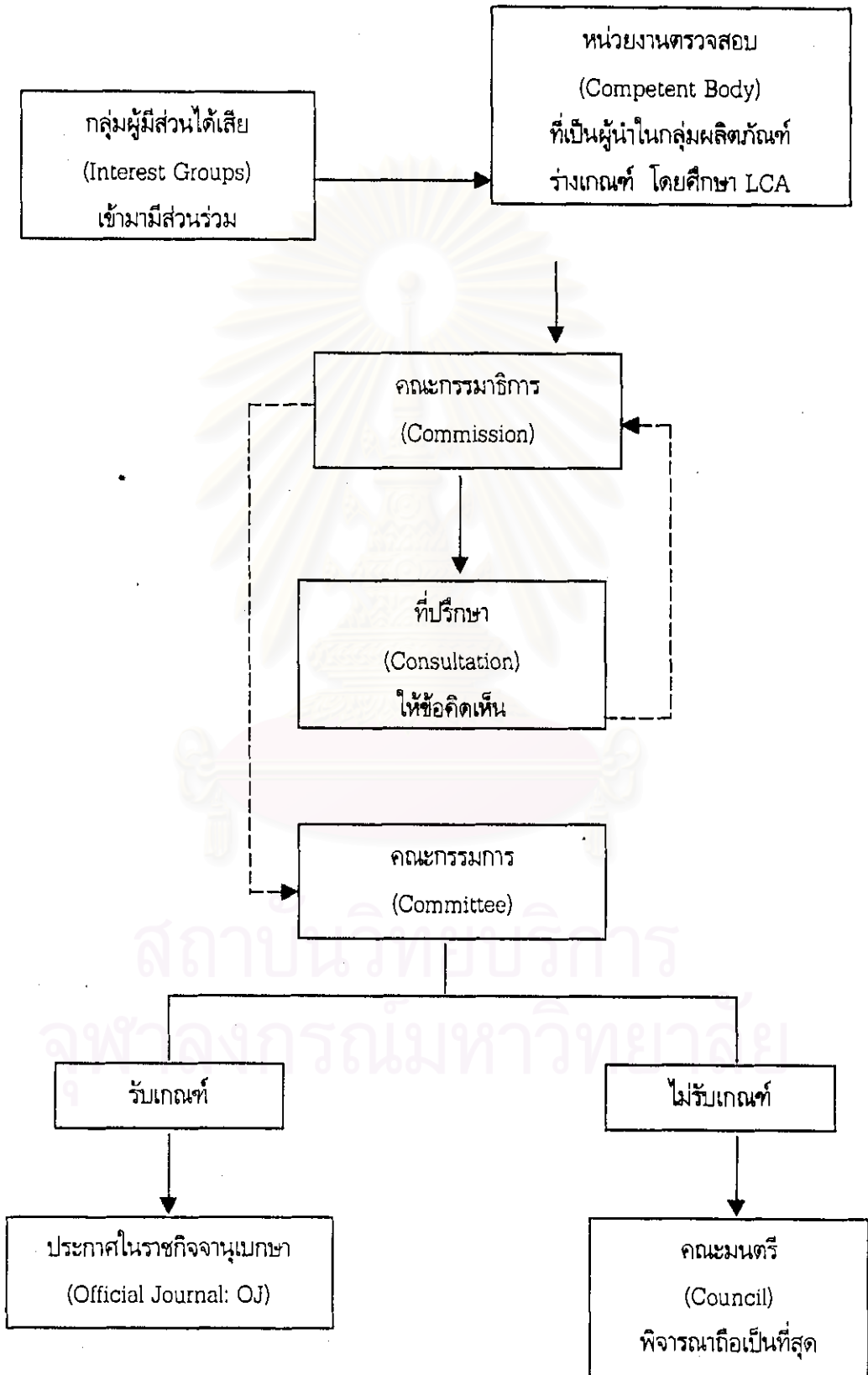
ในการพิจารณาการอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ถ้าหน่วยงานที่ตรวจสอบในประเทศที่มีการยื่นขอ มีความเห็นชอบให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ยื่นขอรายใดจะต้องแจ้งการพิจารณานั้นไปยังคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะดำเนินการเป็นตัวกลางแจ้งผลการดำเนินงานไปยังหน่วยงานตรวจสอบที่เป็นสมาชิกอื่นๆ ถ้าหากไม่มีการคัดค้านจากหน่วยงานตรวจสอบประเทศใดๆ ภายใน 30 วัน คณะกรรมการก็จะแจ้งไปยังหน่วยงานตรวจสอบที่รับคำขอเพื่อให้ดำเนินการอนุญาตให้ใช้ฉลาก แต่ถ้าหากมีการคัดค้านจากประเทศสมาชิกรายใดหน่วยงานตรวจสอบที่เป็นผู้รับเรื่องก็ต้องแจ้งไปยังผู้ยื่นคำขอให้แก้ไขภายใน 45 วัน ในกรณีที่คำร้องขอถูกปฏิเสธหน่วยงานที่ตรวจสอบต้องแจ้งไปยังผู้ขอ ทั้งนี้ในกฎระเบียบไม่ได้มีการวางหลักอุทธรณ์ (Appeal) ถึงคำปฏิเสธไม่อนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด¹¹ และถ้าหากหน่วยงานตรวจสอบในประเทศหนึ่งปฏิเสธในการอนุญาตให้ใช้ฉลาก แต่หน่วยงานตรวจสอบในประเทศอื่นเห็นชอบที่จะอนุญาตให้ใช้จะต้องมีการนำเรื่องดังกล่าวนี้แจ้งไปยังคณะกรรมการกฎระเบียบ (Regulatory committee) เพื่อพิจารณาต่อไป (ดูตารางที่ 5)

สำหรับระยะเวลาในการพิจารณาคำขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจนเสร็จสิ้นกระบวนการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในกฎระเบียบไม่ได้มีการกำหนดเวลาว่าต้องให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาเท่าไร แต่ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 3 เดือน

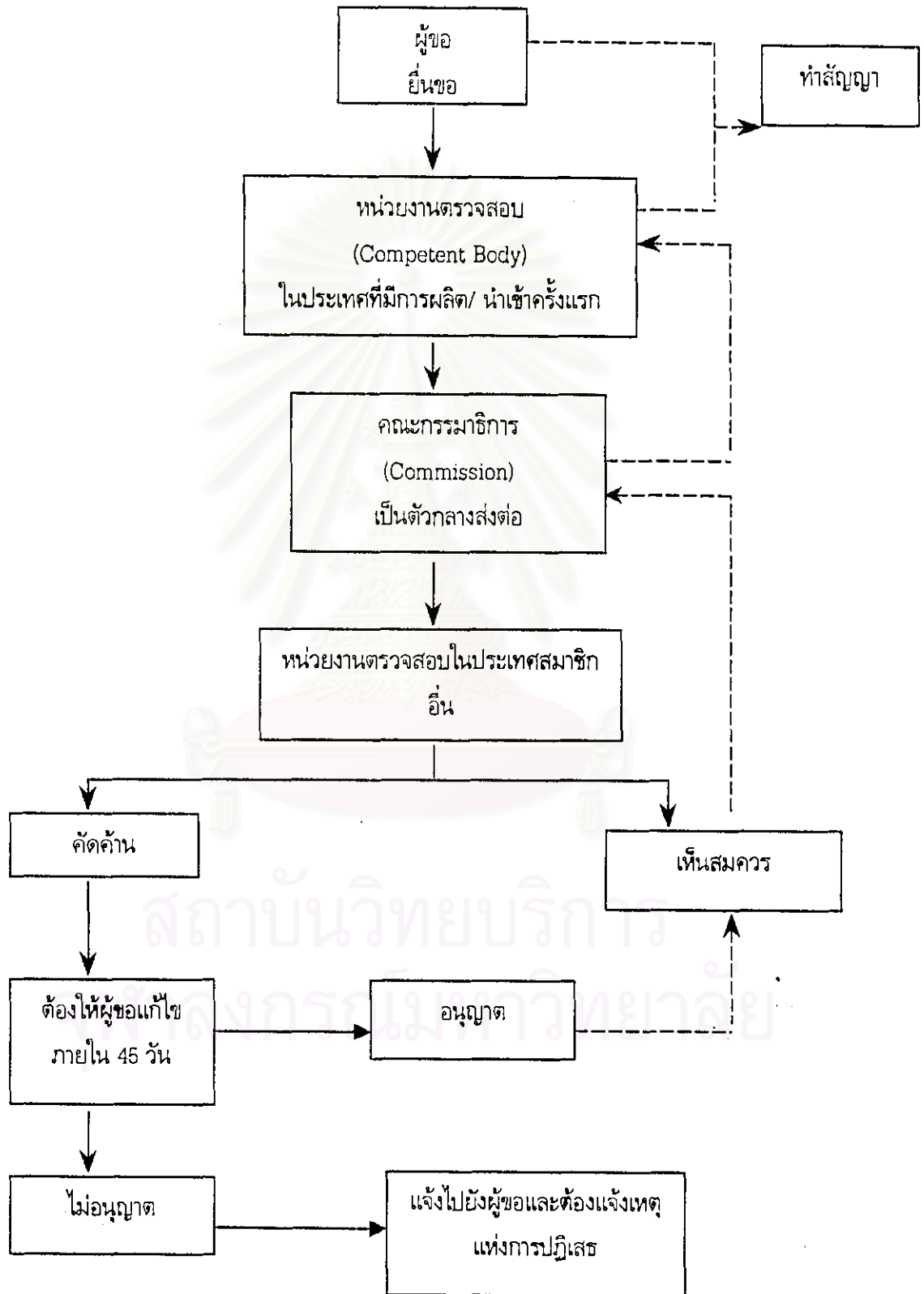
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹ Club de Bruxelles, Environmental Management in the EC a guide to eco-auditing and eco-labelling, p. 76.

ตารางที่ 5: การกำหนดเกณฑ์ (Criteria) ในแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎระเบียบเลขที่ 880/92

ตารางที่ 6: การยื่นขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้กฎระเบียบเลขที่ 880/92

ข. ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายระหว่างดำเนินการ

ในการดำเนินการยื่นขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมนั้น จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ตลอดจนเมื่อได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้ยื่นขอจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม (Fee) ในการขอใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะกำหนดโดยหน่วยงานตรวจสอบ ทำให้จำนวนค่าธรรมเนียมต่างๆ แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศสมาชิก ดังนั้นคณะกรรมการจึงได้มีการออกแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมเพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบในแต่ละประเทศนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียม ในคำตัดสินคณะกรรมการวิชาการ (Commission Decision) ลงวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) (93/326/EEC) ว่าด้วยแนวทางในการกำหนดค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมที่สัมพันธ์กับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม ซึ่งหน่วยงานตรวจสอบในแต่ละประเทศจะต้องผูกพันถือปฏิบัติทั้งหมด

ค่าธรรมเนียมที่กำหนดเป็นแนวทางในคำตัดสินคณะกรรมการดังกล่าว ผู้ยื่นขอจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในอัตราสกุลเงินของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมรายปีต้องจ่ายทุกๆ 12 เดือนโดยเริ่มนับจากวันที่ได้รับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามคำขอ ในการคำนวณค่าธรรมเนียมให้คำนวณจากร้อยละของจำนวนการขายผลิตภัณฑ์ที่ได้ฉลากดังกล่าว (Volume of sales) ในตลาดประชาคม โดยคำนวณร้อยละ 0.15 ของจำนวนการขาย แต่ทั้งนี้จำนวนขั้นต่ำของค่าธรรมเนียมคือ 500 ECUs* และหน่วยงานตรวจสอบสามารถพิจารณาเพิ่มหรือลดอัตราค่าธรรมเนียมได้ร้อยละ 20 จากแนวทางที่กำหนดไว้ได้**

ค. การควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ผู้ขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะนำฉลากไปใช้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น ซึ่งตามกฎระเบียบข้อ 18 นั้นวางหลักว่า การอ้างฉลากในโฆษณาไม้อาจจะกระทำได้จนกว่าจะได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก เมื่อผู้ยื่นขออนุญาตใช้ฉลากได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแล้ว หน่วยงานที่ตรวจสอบในประเทศที่มีการยื่นขอ จะทำสัญญาอนุญาตใช้ฉลาก

* คำตัดสินคณะกรรมการ ลงวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 (93/326/EEC) ข้อ 2.

** คำตัดสินคณะกรรมการ ลงวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 (93/326/EEC) ข้อ 3.

กับผู้อื่นขอเป็นรายๆ ไป ในการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นในกฎระเบียบข้อ 18 นั้นวางหลักไว้อีกว่า ห้ามมิให้มีการอ้างฉลากในทางที่ผิด หรือกล่าวอ้างเกินความเป็นจริงอันอาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดได้ และการใช้ฉลากนั้นสามารถใช้ได้กับผลิตภัณฑ์ขออนุญาตใช้เท่านั้น ไม่สามารถใช้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ทั้งหมดนั้นจำพวกเช่นว่านั้น เช่น ขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกับเครื่องซักผ้า A จะนำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไปใช้กับเครื่องซักผ้า B ไม่ได้ การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ขอเท่านั้น เพื่อเป็นการแสดงว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในจำพวกเดียว ไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงองค์กร หรือบริษัทนั้นประกอบการทุกจำพวกเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม¹² ซึ่งถ้าหากผู้ได้รับอนุญาตรายใดไม่ปฏิบัติตาม ทางหน่วยงานที่ตรวจสอบสามารถยกเลิกสัญญาอนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นรายๆ ไปได้ นอกจากนี้ผู้ที่ผิดสัญญาอาจถูกยื่นฟ้อง โดยเป็นการยื่นฟ้องฐานผิดสัญญาซึ่งสามารถดำเนินคดีทางแพ่งได้

มีข้อนำสังเกตบางประการคือ การดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์และกลุ่มประเภทของผลิตภัณฑ์ซึ่งได้มีดำเนินการในระดับประชาคม (EC Level) แต่ทั้งนี้ในการขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นได้ดำเนินการในระดับประเทศโดยหน่วยงานตรวจสอบในประเทศสมาชิก (National Level) ดังนั้นรูปแบบ (Uniform) การพิจารณาถึงค่าขออนุญาตใช้ฉลากจึงมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของโครงการ ซึ่งรูปแบบการพิจารณาถึงค่าขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศแต่ละประเทศอาจจะมีมาตรฐานที่แตกต่างกันไปได้เนื่องจากดำเนินการที่ไม่ประสานกันระหว่างหน่วยงานที่ตรวจสอบ ทั้งนี้ในกฎระเบียบเลขที่ 880/92 นี้ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาในเรื่องมาตรฐานการขออนุญาตใช้ฉลากที่แตกต่างกันไป จึงได้มีการกำหนดระเบียบวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการรับประกันว่ารูปแบบมาตรฐานในการพิจารณาถึงค่าขออนุญาตใช้ฉลากจะได้รับการปฏิบัติตามจากหน่วยงานตรวจสอบ เพื่อช่วยให้เกิดปัญหาดังกล่าวน้อยที่สุดดังนี้¹³

¹² ITC, "EEC Eco-labelling Proposals and their Implications for Developing Countries," *PACKDATA Factsheet*, 3: 3.

¹³ Caroline London and Michael Llamas, "Environmental Standards in The European Union in an Interdisciplinary Framework" 1994, p.67-68

1. การกำหนดเกณฑ์ในประเภทผลิตภัณฑ์นั้นจะกำหนดในระดับประชาคม และมีการใช้เหมือนกันในประเทศสมาชิก (กฎระเบียบข้อ 6 และ 7)
 2. การยื่นขอ การอนุญาตให้ใช้ และการคัดค้านการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการค้า (Commission) (กฎระเบียบข้อ 10(9))
 3. หน่วยงานตรวจสอบในประเทศต่างๆ เมื่อมีการรับคำขอการขอใช้ฉลากจะต้องมีการปรึกษา (consult) กับคณะกรรมการการค้าในระดับประชาคม (กฎระเบียบข้อ 10 (2))
 4. ถ้าหน่วยงานตรวจสอบในประเทศต่างๆ ตัดสินใจอนุญาตให้ใช้ฉลาก จะต้องมีการแจ้งไปยังคณะกรรมการการค้าถึงการตัดสินใจอนุญาตนี้ และเปิดเผยถึงผลการดำเนินการอย่างย่อๆ (กฎระเบียบข้อ 10(3))
 5. คณะกรรมการการค้าและหน่วยงานตรวจสอบในประเทศอื่นๆ จะได้รับคำตัดสินและอาจจะคัดค้านโดยมีเหตุผลได้ (กฎระเบียบข้อ 5(3) และ (4))
 6. เมื่อหน่วยงานตรวจสอบยังคงดำเนินการให้ฉลากแก่ผลิตภัณฑ์ซึ่งประเทศสมาชิกอื่นได้คัดค้าน จะต้องมีการตัดสินในระดับประชาคม (กฎระเบียบข้อ 10(5))
- เมื่อผู้ประกอบการได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมแล้วไม่ว่าจะยื่นขออนุญาตที่ประเทศใดก็สามารถที่จะนำฉลากที่ได้รับอนุญาตใช้ได้ภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้ทั้ง 15 ประเทศ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อแก้ปัญหาในการที่จะต้องขออนุญาตใช้ฉลากในประเทศทุกประเทศที่มีโครงการ ซึ่งจะช่วยลดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เวลาสำหรับผู้ประกอบการที่จะต้องขออนุญาตใช้ในแต่ละประเทศ และความสับสนของผู้บริโภค¹⁴

1.1.4 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทบทวน (Revise) กฎระเบียบ

กฎระเบียบฯ ข้อที่ 18 ได้กำหนดให้มีการทบทวนกฎระเบียบฯ นี้ภายใน 5 ปี หลังจากกฎระเบียบฯ มีผลใช้บังคับ เนื่องมาจากกฎระเบียบฯ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวความคิด การดำเนินการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสให้แก่โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ

¹⁴ Marco Loprieno, "The European Union Eco-label Scheme: an environmental policy marketing tool," *UNEP Industry and Environment* (January-June 1997): 85-86

ประชาคม ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ในระหว่างทบทวนกฎระเบียบดังกล่าว โดยประเด็นสำคัญที่เป็นหัวข้อในการทบทวนมีดังต่อไปนี้¹⁶

1. การกำหนดขอบเขตของโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมไม่มีการกำหนดถึงเกณฑ์การเลือกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ที่เพียงการกำหนดเพียงแคผลิตภัณฑ์ที่ไม่อยู่ภายใต้โครงการ ซึ่งได้แก่ยารักษาโรค, อาหาร และเครื่องดื่มเท่านั้น จึงควรมีการกำหนดให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมอื่นของประชาคมอีก อาทิเช่น โครงการ Energy Star ซึ่งดำเนินการให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้พลังงานน้อยกว่า เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเพื่อให้โครงการที่มีอยู่ดำเนินด้วยกันได้ เพื่อลดความสับสนของผู้บริโภค

2. ประเด็นเรื่องค่าธรรมเนียมในการขอใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมก็เป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง โดยจะลดค่าธรรมเนียมลง เพื่อให้ผู้ประกอบการต่างชาติและผู้ประกอบการภายในประชาคมทั้งขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small and Medium sized enterprise: SMEs) เข้ามาร่วมในโครงการมากขึ้น เนื่องจากการกำหนดค่าธรรมเนียมในการเข้าร่วมโครงการที่สูงจะเป็นอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการรายย่อยได้

3. นอกจากนี้หน่วยงานที่ตรวจสอบที่ได้รับการแต่งตั้งจากประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีการทำงานที่ซับซ้อน จึงมีการพิจารณาถึงการตั้งองค์การฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม (European Eco-label Organization: EEO) เพื่อเป็นองค์กรประสานงานระหว่างหน่วยงานตรวจสอบในเรื่องการสร้างและการส่งเกณฑ์ (Criteria) ที่กำหนดกันระหว่างหน่วยงานที่ตรวจสอบ ซึ่งองค์การนี้จะทำหน้าที่คล้าย CEN ที่เป็นองค์การด้านมาตรฐานของสหภาพยุโรป

4. ทบทวนข้อกำหนดในกฎระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศที่มีอยู่ โดยเฉพาะมาตรฐาน ISO 14000 ในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคำนึงถึงความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) เพื่อรับประกันถึงความโปร่งใสและการไม่เลือกปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการต่างชาติ

¹⁶ International Trade Centre, "First five year revision of the EU Eco-label" in The European Union Eco-labelling for textiles, Export Quality 54 (May 1997): 9.

5. เนื่องจากถึงแม้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมระดับชาติยังคงสามารถดำเนินการต่อไปได้ภายหลังจากที่มีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมระดับประชาคมแล้ว ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการทบทวนเพื่อให้โครงการระดับชาติกับโครงการประชาคมมีแนวทางที่ต้องตรงกัน เพื่อหลีกเลี่ยงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการที่มีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากมาย

6. มีการทบทวนในเรื่องผู้ขอใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาถึงผู้ค้าปลีก (Retailer) ซึ่งเริ่มมีบทบาทสำคัญในทางการค้า

ปัจจุบันนี้คณะกรรมการธิการได้มีการเสนอข้อเสนอ (Proposal) ทบทวนโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณา โดยประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ที่ปรากฏในข้อเสนอ นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในกฎระเบียบเลขที่ 880/92 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2535 (ค.ศ. 1992) ซึ่งเป็นฉบับก่อนจะมีการทบทวนมีต่อไป

1. ในข้อเสนอฉบับใหม่นี้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในข้อ 1 ว่า การดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมร่วมกับโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ของประชาคม อาทิเช่น โครงการฉลากพลังงานของประชาคม (Community Energy Labelling Scheme) ควรจะมีความสอดคล้องกัน เนื่องจากถ้าหากโครงการดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกัน อาจก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ผู้บริโภคได้¹⁶ ซึ่งในกฎระเบียบก่อนที่จะมีการทบทวนไม่ได้มีการคำนึงถึงเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ในข้อ 11 ของข้อเสนอทบทวนยังได้มีบทบัญญัติชัดเจนในเรื่องการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับประชาคมและระดับชาติให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งในกฎระเบียบเดิมมีการกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเพียงแคในอารัมภบทเท่านั้น

2. ในข้อเสนอทบทวนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตของกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จะเข้าร่วมในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมอย่างชัดเจนในข้อ 14 ซึ่งต่างจากกฎระเบียบก่อนที่จะมีการทบทวนที่กำหนดขอบเขตของกลุ่มผลิตภัณฑ์ในข้อ 2 ที่มีให้กลุ่มผลิตภัณฑ์จำพวกอาหาร ยา เครื่องดื่ม ไม่ให้เข้าร่วมโครงการเท่านั้น

¹⁶ Stibbe Simont Monaha Duhot, European Union environment law and policy and its impact on industry (The Netherlands: Kluwer Law and Publisher, 1994) .p.72.

3. มีการกำหนดมาตรการใหม่ให้ผู้ค้าปลีก (Retailers) สามารถขอใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ในข้อเสนอบททวน ข้อ 6 ซึ่งในกฎระเบียบก่อนมีการทบทวนกำหนดให้ผู้ที่ยื่นขอมีเพียงผู้ผลิตและผู้นำเข้าเท่านั้น ที่จะเป็นผู้ยื่นขอใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากต้องการให้ผู้ค้าปลีกสามารถใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับบรยี่ห้อ (Brand) ของตนเองได้ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาด

4. มีบทบัญญัติชั่วคราว (Transitional Provision) กำหนดให้ยกเลิกกฎระเบียบเลขที่ 880/92 ก่อนที่จะมีการทบทวน นอกจากนี้ถึงแม้จะมีการยกเลิกกฎระเบียบดังกล่าว แต่สัญญาอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้ทำไว้แล้วกับผู้ยื่นขออนุญาตก็ยังคงสามารถมีผลต่อไปได้

แต่ทั้งนี้ข้อเสนอบททวนดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะมนตรียุโรป ยังไม่มีผลใช้บังคับประการใด

1.2 ผลของกฎระเบียบต่อประเทศสมาชิก

กฎระเบียบเลขที่ 880/92 นี้เป็นกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการดำเนินการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ ดังนั้นประเทศสมาชิกใดที่ต้องการจะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าเข้าร่วมก็ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในกฎระเบียบนี้ นอกจากนี้ในอารัมภบท (Preamble) ของกฎระเบียบเลขที่ 880/92 ได้ว่าหลักการว่า โครงการของประเทศสมาชิกที่ยังดำเนินอยู่ปัจจุบัน หรืออาจเป็นโครงการที่เกิดขึ้นในอนาคตก็ยังคงสามารถที่จะดำเนินควบคู่กับโครงการของประชาคมต่อไปได้ โดยท้ายที่สุดประชาคมต้องการให้เกิดฉลากเดี่ยว (Single Label) ในประชาคม แต่ทั้งนี้โครงการประชาคมก็ยังคงไม่สามารถที่จะเข้ามาแทนที่โครงการระดับชาติที่มีอยู่ได้อย่างทันทีทันใดได้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงให้ความสนใจในโครงการระดับชาติที่ตนมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากกว่า และด้วยเหตุที่โครงการระดับชาติประสบความสำเร็จมากกว่าโครงการประชาคมทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การรวมตลาดเดี่ยวของประชาคม ซึ่งจะเป็นการบิดเบือนตลาดตั้งที่กล่าวมาแล้ว แต่ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าหน่วยงานตรวจสอบที่มีอำนาจเสนอให้มีการกำหนดเกณฑ์ที่แต่งตั้งโดยประเทศสมาชิกเพื่อมาทำงานในระดับประชาคมนั้น ก็ได้ดำเนินโครงการในระดับชาติกับโครงการในระดับประชาคมควบคู่กันไป ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าคณะทำงานจะมีการพัฒนาเกณฑ์ในโครงการระดับประชาคมสอดคล้องกับโครงการระดับชาติของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความสอดคล้อง (Harmonization) ของเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์ในโครงการระดับชาติกับโครงการของประชาคม

ได้ในอนาคต¹⁷ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการระดับประชาคมก็คือการกำหนดเกณฑ์ในโครงการระดับประชาคมนั้นเป็นไปอย่างล่าช้า และการที่จะกำหนดเกณฑ์ให้สอดคล้องกับประเทศทุกประเทศ เป็นไปได้ยาก เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศสมาชิกภายในประชาคมแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทำให้โครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ต้องการให้เกิดผลเดียวในประชาคมยังคงไม่สามารถที่จะบรรลุผลได้เท่าที่ควร

นอกจากนี้ผู้มีส่วนได้เสียภายในประชาคมก็ยังสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ในโครงการระดับประชาคมได้ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมนี้จะทำให้โครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความโปร่งใส (Transparency) มากขึ้น และจะเป็นการช่วยลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการในประเทศสมาชิก แต่ทั้งนี้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมักจะสนใจโครงการในระดับชาติมากกว่าโครงการระดับประชาคมเนื่องจากสามารถเข้าร่วมได้ง่ายกว่า

กฎระเบียบเลขที่ 880/92 นี้ เป็นกฎระเบียบที่วางแนวทางการดำเนินการโครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ (Voluntary) ผู้ประกอบการภายในประชาคมรายใดสามารถที่จะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ก็ได้ แต่ในระยะยาวหากผลิตภัณฑ์ใดไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับก็อาจเป็นไปได้ว่าไม่สามารถนำผลิตภัณฑ์นั้นๆ เข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านภายในประชาคมก็เป็นได้¹⁸

ในกลุ่มสหภาพยุโรปนั้นได้มีวัตถุประสงค์ต้องการให้เกิดตลาดยุโรปเดียว ซึ่งศาลของประชาคมยุโรปได้มีการวางบรรทัดฐานในคดี *Caesie de Dijon* โดยวางหลักให้รัฐสมาชิกจะต้องยอมรับมาตรฐานของสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศสมาชิกอื่นให้เข้ามาสู่ตลาดของตนได้ แม้ว่ามาตรฐานสินค้าดังกล่าวจะไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสินค้าของตน¹⁹ ซึ่งจากคดีดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็น

¹⁷ Commission of the European Communities. Proposal for a Council Regulation (EC) on a revised Community Eco-label award scheme, p.10.

¹⁸ T E D Case Studies E C Eco - labelling. <http://gurukul.ucc.american.edu/ted/EULABEL.HTM> (Internet)

¹⁹ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานประกอบการสัมมนาเรื่อง โครงการศึกษาเบื้องต้นกฎระเบียบเฉพาะเรื่องของประชาคมยุโรปเกี่ยวกับยุโรปตลาดเดียวที่มีต่อประเทศไทย, หน้า 348.

ถึงการตีความตามมาตรา 30 ของ Treaty of Rome* ในเรื่องหลักการรับรองซึ่งกันและกัน (Mutual Recognition) ซึ่งศาลได้ถือว่าสินค้าใดที่ผลิตขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศสมาชิกใดแล้ว จะถูกห้ามมิให้นำเข้าไปยังอีกประเทศหนึ่งไม่ได้ โดยอ้างเหตุผลเพียงว่ามาตรฐานนั้นต่างกัน

มีข้อน่าสังเกตบางประการคือ เมื่อมีการนำหลักการรับรองซึ่งกันและกัน (Mutual Recognition) มาใช้ในสหภาพยุโรปแล้ว การออกกฎระเบียบเพื่อให้มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมฉลากเดียวในประชาคมมีความสำคัญเพียงใด เหตุที่ยังคงต้องมีการกำหนดกฎระเบียบในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้นนอกเหนือจากการนำหลักการรับรองซึ่งกันและกันก็คือ มาตรฐานสินค้านั้นมีวัตถุประสงค์อยู่สองประการคือ เพื่อวัตถุประสงค์ที่คุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัย อันเป็นเรื่องของมหาชน กับเรื่องที่มีใช้เพื่อประโยชน์มหาชน มาตรา 36 ของ Treaty of Rome จึงได้กำหนดข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งมหาชนไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หลัก Mutual Recognition กล่าวคือ ให้ใช้มาตรฐานสินค้าของแต่ละรัฐสมาชิกเป็นเกณฑ์ได้ ในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่าอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรียังมีอยู่ เพราะขาดมาตรฐานร่วมของสินค้าในระดับประชาคม เพื่อแก้ไขเรื่องนี้จึงมีการสร้างมาตรฐานร่วมของประชาคมขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับกฎระเบียบเพื่อประโยชน์แห่งมหาชน (Public interest)²⁰ ซึ่งถือว่าเป็น "New Approach to Technical Harmonization and Standards" และหนึ่งใน New Approach นั้นก็คือการทำกฎหมายให้เป็นแนวทางเดียวกันในเรื่องฉลาก (Labelling) ดังนั้นแม้ว่าจะมีการนำหลัก Mutual Recognition มาใช้ในประชาคมยุโรปแต่ก็ไม่ครอบคลุมไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประโยชน์แห่งมหาชนจึงต้องมีการออกกฎระเบียบเพื่อทำกฎหมายในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นไปในแนวทางเดียวกันอีก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* มาตรา 30 ของ Treaty of Rome กำหนดว่า "Quantitative restriction on imports and all measures having equivalent shall, without prejudice to the following provisions, be prohibited between Member States"

²⁰ เรื่องเดิม, หน้า 118-119.

1.3 ผลของกฎระเบียบต่อประเทศที่สาม

ในกฎระเบียบเลขที่ 880/92 ข้อ 10 เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศที่มีใช้ประเทศสมาชิก โดยกำหนดว่าผู้ผลิตและผู้นำเข้าสามารถขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการของประชาคมได้ แต่ทั้งนี้ไม่ได้มีการจำกัดในกฎระเบียบแต่อย่างใดว่าผู้ยื่นขอจะเป็นประเทศสมาชิกหรือไม่ ดังนั้นในกฎระเบียบจึงเปิดโอกาสให้ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าที่มาจากประเทศที่สามที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสามารถขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งการขออนุญาตใช้นี้ก็สามารถขอกับหน่วยงานตรวจสอบที่มีอำนาจในประเทศที่มีการนำเข้า การผลิต หรือการจัดจำหน่ายเป็นครั้งแรก ในกรณีที่หน่วยงานตรวจสอบที่มีอำนาจในประเทศใดประเทศหนึ่งได้อนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ฉลากดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในประเทศสมาชิกอื่นๆ ในสหภาพยุโรปได้²¹ เพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยาก ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและการสิ้นเปลืองระยะเวลาในการขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเทศ ในกรณีที่ประเทศนั้นมีโครงการฉลากระดับชาติเป็นของตนเอง

ภายหลังจากที่หน่วยงานตรวจสอบพิจารณาเห็นสมควร จะต้องแจ้งไปยังกรรมาธิการยุโรป ซึ่งจะเป็นผู้แจกจ่ายการพิจารณาของหน่วยงานตรวจสอบนั้นๆ ไปยังหน่วยงานตรวจสอบที่เป็นสมาชิกรายอื่นๆ และภายใน 30 วันถ้าหากไม่มีการคัดค้าน ผู้ที่ยื่นขออนุญาตก็ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในการพิจารณาเห็นชอบอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่ว่าจะสินค้านั้นจะผลิตภายในประเทศสมาชิกประชาคมหรือนำเข้ามาจะได้รับอนุญาตก็ต่อเมื่อสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาได้ กล่าวคือผลิตภัณฑ์นำเข้าจะต้องได้เกณฑ์เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประชาคมนั้นเอง

โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป กลายเป็นประเด็นที่สำคัญในการค้าระหว่างประเทศ ปัญหาที่สำคัญของประเทศที่สามในการเข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปมีดังต่อไปนี้

²¹ European Union, "European Union Eco-label Award Scheme," Information for applicants, p.2.

1. ประเทศที่มีการนำผลิตภัณฑ์เข้าไปยังสหภาพมีความกังวลว่ามาตรการเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะลดโอกาสการเข้ามามีส่วนแบ่งในตลาดน้อยลง²² ซึ่งโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแบบสมัครใจนี้ก่อให้เกิดปัญหาในทางการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนามีความกังวลว่าจะไม่สามารถถึงเกณฑ์ตามมาตรฐานที่สหภาพยุโรปกำหนดขึ้นได้ เนื่องจากเทคโนโลยีและสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกันกับของสหภาพยุโรป และในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์เพื่อให้ได้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ถึงแม้จะไม่ถูกกีดกันไม่ให้นำเข้า แต่กลุ่มผู้บริโภคอาจไม่บริโภค ซึ่งเป็นกรกีดกันทางอ้อม De facto discriminate²³

2. นอกจากนี้ปัญหาระหว่างการกำหนดเกณฑ์การได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปนั้น ถึงแม้ในกฎระเบียบเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งอาจเป็นผู้ประกอบการ ผู้บริโภค รวมทั้งนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วมก็ตาม แต่ทั้งนี้ไม่ได้มีการระบุถึงกรณีผู้มีส่วนได้เสียที่มีประเทศสมาชิกอย่างเด่นชัด ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์จึงกำหนดโดยดูประโยชน์ได้เสียของประเทศสมาชิกมากกว่า ดังนั้นหากประเทศสมาชิกรายใดที่มีได้มีเทคโนโลยีเช่นเดียวกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปก็อาจพบปัญหาได้²⁴

ในกฎระเบียบจะมีการกำหนดว่าฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการจะมีการให้แก่ผู้ขอที่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ได้ ไม่ว่าผู้ขอนั้นๆ จะเป็นผู้ประกอบการภายในประเทศสมาชิก หรือเป็นผู้ประกอบการต่างชาติซึ่งสามารถเข้าร่วมโครงการได้อย่างเท่าเทียมกัน และการขอเข้าร่วมโครงการนี้ไม่ได้มีกฎหมายบังคับว่าผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจะต้องติดฉลาก จึงมีการมองว่าการใช้ฉลากนี้มีเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคมากกว่า และจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า เพราะการขอนั้นเป็นความสมัครใจ และถึงแม้ว่าผู้ประกอบการต่างชาติจะไม่มีฉลากของสหภาพยุโรปก็ยังคงสามารถ

²² Christian Tietje. "Voluntary Eco-labelling programmes and Question of State Responsibility in The WTO/GATT Legal System," Journal of World Trade, 29: 127.

²³ Ibid., p.129.

²⁴ Ibid., p. 130.

จำหน่ายสินค้าในสหภาพยุโรปได้อยู่²⁵ แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีฉลากนั้นๆ จะไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภค และถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ จะมีฉลากซึ่งเป็นของประเทศผู้ผลิตเองก็อาจทำให้ผู้บริโภคไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของฉลากก็เป็นได้

การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับสินค้าที่จะส่งเข้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปนั้นจะส่งผลด้านบวกคือ จะทำให้ผู้ประกอบการที่มีการใช้ฉลากมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันในตลาดที่นิยมบริโภคสินค้าสีเขียว และทำให้รอดพ้นจากการถูกกีดกันออกจากตลาดในหมู่ผู้บริโภคที่นิยมบริโภคสินค้าสีเขียว (De facto discriminate from the market) แต่การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นส่งผลด้านลบต่อผู้ประกอบการด้วยคือ การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้ภาระต้นทุนในการดำเนินการมากขึ้น เนื่องจากการใช้ฉลากในโครงการจำเป็นต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้ฉลาก

1.4 แนวทางการนำมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 นำมาใช้ในสหภาพยุโรป

กฎระเบียบคณะมนตรีเลขที่ 880/92 ว่าด้วยโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคม เป็นกฎระเบียบที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้มาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 ในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการดำเนินโครงการนั้นจึงไม่ได้นำมาตรฐาน ISO มาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าถึงแม้โครงการภายใต้กฎระเบียบจะได้ดำเนินการมาก่อนที่จะมีมาตรฐานระหว่างประเทศก็ตามแต่ก็พบความสอดคล้องของกฎระเบียบกับมาตรฐานระหว่างประเทศดังต่อไปนี้ คือ

1. ฉลากมีความเที่ยงตรง หลักการที่ 1 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ฉลากจะต้องให้ข้อมูลคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เที่ยงตรง มีหลักฐานทางวิชาการที่สามารถตรวจสอบได้ ตรงประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต การจำหน่ายและการกำจัดหลังการใช้งาน นอกจากนี้ต้องไม่หลอกลวง หรือทำให้ผู้ซื้อสินค้าเข้าใจผิดได้ สำหรับฉลากของสหภาพยุโรปนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเที่ยงตรง เนื่องจากการพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และตลอดจนกระบวนการได้มาซึ่งฉลากนั้นต้องผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงานตั้งแต่ หน่วยงานตรวจสอบ

²⁵ The Eco-label Scheme: a market-oriented instrument within the frame work of the European Union environmental policy (Monographer)

(Competent body) คณะกรรมการ คณะกรรมาธิการ ทำให้มีกระบวนการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบ ดังนั้นฉลากจึงมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

2. ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า หลักการที่ 2 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การกำหนดคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมและวิธีการตรวจสอบ ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อพิจารณาฉลากของสหภาพยุโรปแล้วพบว่า การใช้ฉลากนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการรายใดไม่ใช้ฉลากก็ไม่ถูกห้ามมิให้นำสินค้าเข้าสู่สหภาพยุโรป ดังนั้นการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ นอกจากนี้แล้วในการทบทวนกฎระเบียบก็จะมีการคำนึงถึงมาตรฐานระหว่างประเทศตลอดจนคำนึงถึงความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ภายใต้องค์การการค้าโลกเพื่อรับประกันถึงความโปร่งใส และการไม่เลือกปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการต่างชาติด้วย ดังนั้นฉลากของสหภาพยุโรปจึงมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศในหลักการที่ 2 นี้

3. มีการประเมินทางวิทยาศาสตร์ หลักการที่ 3 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการแสดงฉลาก ต้องรวบรวมและประเมินด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ได้ผลแม่นยำ และสามารถทวนซ้ำได้ สำหรับฉลากของสหภาพยุโรปนั้นมีหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมาสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะมีการพิจารณาถึงคุณภาพอากาศ, คุณภาพน้ำ, เสียง, คุณภาพดิน เป็นต้น

4. มีการวิเคราะห์ถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 4 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ ควรพิจารณาจากวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือการบริการ คือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง จนกระทั่งการกำจัดขั้นสุดท้ายหลังการใช้งาน สำหรับฉลากของสหภาพยุโรปนั้นมีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) เพื่อที่จะกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาทำให้ประเภทหรือเกณฑ์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

5. เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 5 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การออกข้อกำหนดต้องไม่ปิดกั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือควรกำหนดเฉพาะสมรรถนะมากกว่ารูปแบบหรือคุณสมบัติเฉพาะเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สำหรับฉลากของสหภาพยุโรปนั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามมิให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในทางกลับกันในกฎระเบียบให้มีการทบทวนทุกๆ 3 ปีเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ อีกด้วย

6. องค์กรต่างๆ มีสิทธิใช้ฉลากอย่างเท่าเทียมกัน หลักการที่ 6 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ องค์กรใดๆ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีโอกาสที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่ควรกีดกันการขอใช้ฉลากด้วยการออกข้อกำหนดที่เกินความจำเป็น เช่น การกำหนดวิธีการที่ยุงยาก ซับซ้อน การขอข้อมูลโดยไม่สมเหตุสมผล หรือการกำหนดเงื่อนไขด้านการบริหาร สำหรับฉลากของสหภาพยุโรปนั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ให้เข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นองค์กรภายในประเทศสมาชิก หรือองค์กรต่างชาติ ดังนั้นองค์กรต่างๆ สามารถขออนุญาตใช้ฉลากได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้แล้วในการทบทวนกฎระเบียบยังได้มีการพิจารณาถึงผู้ค้าปลีกอีกด้วยว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถขอใช้ฉลากได้ ดังนั้นจึงไม่มีการเลือกปฏิบัติในโครงการของสหภาพยุโรป

7. มีการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม หลักการที่ 7 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ กระบวนการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลาก ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งโดยตรง เช่น เชิญมาปรึกษาหารือ หรือโดยวิธีการขอข้อคิดเห็น และข้อคิดเห็นเหล่านั้นต้องนำมาพิจารณาด้วย สำหรับกฎระเบียบ 880/92 นี้เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่ามีการวางหลักถึงความโปร่งใสในการดำเนินโครงการของประชาคมดังต่อไปนี้คือมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในประเทศและต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเภทและเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์ จึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติในการคัดเลือกผู้ประกอบการที่จะมาเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนเมื่อมีการทบทวนเกณฑ์แล้วก็ยังคงเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้อีก แต่ทั้งนี้ก็ได้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติดังเช่นกรณีข้อพิพาทระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศบราซิลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

8. มีการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ หลักการที่ 8 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ หน่วยงานที่อนุญาตให้ใช้ฉลากต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากให้กับผู้ซื้อทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ติดฉลาก สำหรับโครงการของสหภาพยุโรปนั้น ภายหลังจากที่มีผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากโครงการจะอนุญาตให้นำสัญลักษณ์ไปใช้ได้ และจะมีการตีพิมพ์ว่าผลิตภัณฑ์เจ้าพวกใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก นอกจากนี้ยังมีการตีพิมพ์เกณฑ์ของฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ไว้ใน O.J. ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่เป็นการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ

9. มีการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับผู้ร้องขอ หลักการที่ 9 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแสดงฉลากต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมเมื่อมีผู้ร้องขอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินว่าการแสดงฉลากนั้น

สอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุกรมมาตรฐาน ISO 14020 หรือไม่ ในกฎระเบียบมีการกำหนดให้หน่วยงานตรวจสอบ (Competent Body) ของประเทศที่มีการยื่นขออนุญาตใช้ฉลากเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่ตรวจสอบนี้ก็จะทำหน้าที่เปรียบเสมือนจุดตอบข้อซักถาม ที่จะตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจให้ได้รับทราบนั่นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการโครงการของประชาคมขึ้นมาในระดับหนึ่ง ซึ่งในการทบทวนกฎระเบียบก็จะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับ EEO เพื่อให้เกิดความสะดวกและความโปร่งใสมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่ากฎระเบียบที่ว่าด้วยการดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประชาคมนี้นี้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 ในระดับหนึ่งถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้มาตรฐานระหว่างประเทศก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็มีลักษณะบางประการของการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 เท่าที่ควรคือ มาตรฐานระหว่างประเทศไม่ต้องการที่จะให้นำขบวนการและวิธีการผลิต (PPM) มากำหนดเป็นเกณฑ์ภายใต้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพราะจะก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าได้ง่าย แต่ทั้งนี้การที่จะหลีกเลี่ยงการนำ PPM มาใช้ในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ยาก เช่นเดียวกับในโครงการของสหภาพยุโรปซึ่งยังคงมีการนำ PPM มาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินการโครงการอยู่ และในกฎระเบียบนี้ไม่ได้มีการวางหลักถึงการยอมรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งกันและกันทั้งระหว่างโครงการของประเทศนอกประชาคมกับโครงการของประชาคมแต่อย่างใด ซึ่งการยอมรับซึ่งกันและกันนี้คงต้องเป็นไปตามความตกลงของผู้ที่จะให้การยินยอมซึ่งกันและกัน

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้นประชาชนจึงให้ความสนใจต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์และการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ในประเทศสหรัฐฯ จึงได้มีการอ้างคุณสมบัติทางด้านสิ่งแวดล้อมกันเป็นอย่างมาก โดยมีทั้งโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระ ตลอดจนมีการรับรองคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองอีกมากมาย สำหรับโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระในสหรัฐฯ นั้นมีโครงการอยู่หลายโครงการด้วยกันที่ดำเนินการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่โครงการสำคัญที่จะกล่าวในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ โครงการ Green Seal

2.1 โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (Green Seal)

ประเทศสหรัฐฯ ได้ริเริ่มมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม Green Seal ซึ่งเป็นโครงการที่รับรองโดยองค์กรอิสระเมื่อปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) โดยองค์กรอิสระนี้เป็นการดำเนินงานของภาคเอกชนโดยที่รัฐมิได้เป็นผู้สนับสนุน (Non-Government Sponsored Scheme) ซึ่งต่างจากโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปที่ดำเนินการโดยที่ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน สำหรับโครงการ Green Seal นี้ได้ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมการผลิตและการขายที่มีการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วยกำลังทรัพย์ของตนเอง (Vote for Earth with their wallets) และเพิ่มจำนวนผู้ผลิตโดยนำเรื่องผลกำไรจากส่วนแบ่งทางการตลาดที่นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมาจูงใจให้ผู้ผลิตหันมาผลิตสินค้าและบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยกว่าผลิตภัณฑ์และบริการอื่นๆ²⁶

ก. การกำหนดประเภทและเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่จะอยู่ภายใต้โครงการ Green Seal

โครงการ Green Seal มีลักษณะการดำเนินการที่คล้ายกับโครงการของสหภาพยุโรปและโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยจะมีการกำหนดกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ขึ้นมา และมีการกำหนดเกณฑ์โดยพิจารณาจากวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (LCA) ในโครงการ Green Seal นี้จะมีการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป อาทิเช่นผู้บริโภค กลุ่มผู้ประกอบการ และนักสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการ

เมื่อมีการกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ขึ้นมาแล้วก็จะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์โดยการศึกษานี้จะศึกษาถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ (Characteristic of product) และกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพื่อกำหนดเกณฑ์ขึ้นมา เมื่อมีการศึกษาแล้วจะนำผลการศึกษาดังกล่าวเปิดเผยสู่สาธารณชนในฐานะเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ได้รับการเสนอให้เข้าร่วมโครงการขึ้นต้น เมื่อมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาในขั้นต้นก็จะนำเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาดังกล่าวเข้ามาในที่ปรึกษาซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรม รัฐบาล นักวิชาการ และนักสิ่งแวดล้อม

²⁶ Elliot B. Staffin, "Trade Barrier or Trade Boon? A Critical Evaluation of Environmental Labeling and its Role in the "Greening" of World Trade," Columbia Journal of Environmental Law, 21: 231.

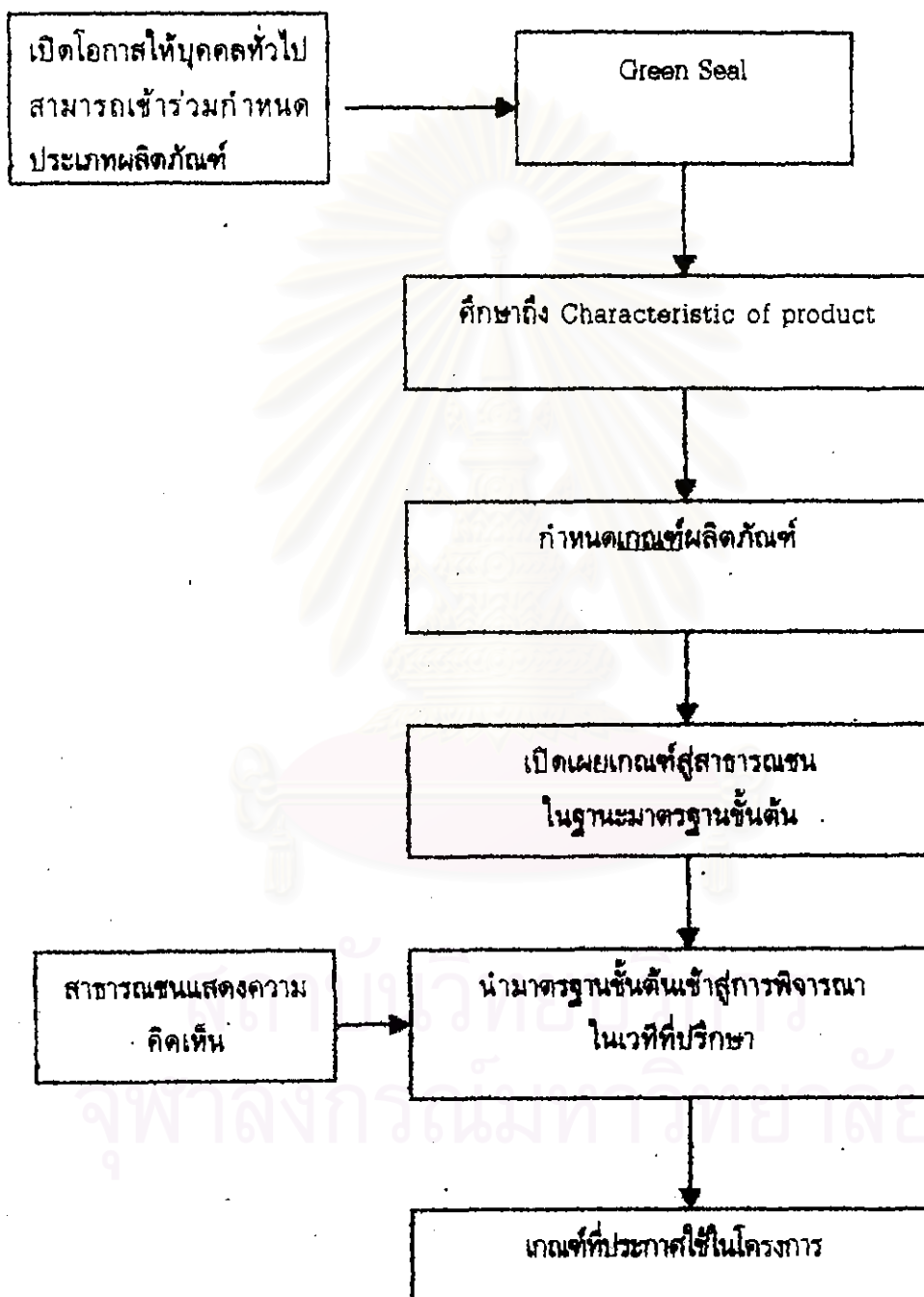
และจะมีกระบวนการให้สาธารณชนเข้ามาเสนอความคิดเห็นเพื่อให้เกณฑ์ดังกล่าวได้มีการปรับปรุงให้ดีที่สุด หลังจากนั้นโครงการ Green Seal ก็จะมีการประกาศเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโครงการต่อไป เกณฑ์ในโครงการ Green Seal นี้จะต้องมีการทบทวนทุกๆ 3 ปีเหมือนกับเกณฑ์ภายใต้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป การทบทวนเกณฑ์ทุกๆ 3 ปีนี้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและยังทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

ข. การพิจารณาอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการ Green Seal

ในการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการ Green Seal นี้จะมีหน่วยงานหนึ่งที่เข้ามามีส่วนช่วยในการดำเนินการคือ Underwriter Laboratories (UL) โดย UL ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นขออนุญาตใช้ฉลากโดยพิจารณาว่าในขณะที่ยื่นขออนุญาต ผู้ยื่นขอปฏิบัติตามเกณฑ์ในประเภทผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้โครงการหรือไม่ ภายหลังจากที่ผู้ยื่นขออนุญาตได้รับการอนุญาตแล้ว ทาง UL ก็ยังคงต้องทำหน้าที่ตรวจติดตามว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์อยู่หรือไม่ ทั้งนี้ในการยื่นขออนุญาตผู้ยื่นขอจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่าย และค่าธรรมเนียม ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้รวมถึงการดำเนินการของ UL ด้วยและค่าธรรมเนียมในการอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็จะต้องจ่ายเป็นรายปี ซึ่งค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ผู้ยื่นขออนุญาตและขนาดของโรงงานที่ประกอบการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7: โครงการ Green seal

ค. การควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการ Green Seal

เมื่อผู้ยื่นขอได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ทางโครงการก็จะทำสัญญาอนุญาตให้ใช้ฉลากกับผู้ยื่นขอรายนั้นๆ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากโดยผิดไปจากวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกับทางโครงการเป็นไปตามข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งถ้าหากผู้ได้รับอนุญาตรายใดใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไปโดยผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ ทางโครงการก็สามารถดำเนินคดีทางกฎหมายในข้อสัญญาที่ผู้ได้รับอนุญาตได้ผิดสัญญานั้นๆ โดยนำกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวกับนิติกรรมสัญญามาใช้

นอกจากโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระ เช่นโครงการ Green Seal ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในประเทศสหรัฐฯ ผู้ประกอบการต่างๆ ยังนิยมกล่าวอ้างผลิตภัณฑ์ของตนด้วยตนเองอีกว่ามีผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกันอีกมากมาย เช่นมีการกล่าวอ้างถึงคำว่า Recyclable หรือ Ozone friendly เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของตนมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันมากขึ้น

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐฯ

ในประเทศสหรัฐฯ โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการโดยองค์กรอิสระ เป็นโครงการที่ดำเนินการให้ฉลากแก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะได้ฉลากด้วยความสมัครใจ (Voluntary) ของผู้ประกอบการรายนั้นๆ เอง แต่ทั้งนี้ยังไม่มีกฎหมายวางแนวทางว่าการดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐฯ ควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งต่างจากสหภาพยุโรปที่มีการออกกฎระเบียบขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการโครงการฉลากของตน อย่างไรก็ตามนี้ผู้ประกอบการรายใดจะใช้ฉลากภายใต้โครงการของสหรัฐฯ ก็จะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่โครงการกำหนดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากกับโครงการก็เป็นไปตามข้อสัญญาที่ตกลงกันไว้ ดังนั้นหากผู้ประกอบการรายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญาก็จะนำกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมสัญญามาใช้

ในส่วนของการกล่าวอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง เช่นคำว่า Recyclable หรือ Ozone friendly เป็นต้น กฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) ที่จะเข้ามาควบคุมการใช้คำดังกล่าวโดยตรงยังไม่มีปรากฏเนื่องจากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาก จะมีเพียงแต่กฎหมายระดับรัฐ (State Law)

ที่มีการออกกฎหมายมาบังคับในเรื่องดังกล่าวเท่านั้น” เช่น กฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียที่ห้ามมิให้มีการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมเพื่อการตลาดอย่างหลอกลวง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันการกล่าวคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ดังนั้นคณะกรรมการธิการการค้า หรือ Federal Trade Commission (FTC) ได้มีการออกแนวทาง (Guideline) เพื่อให้ผู้ประกอบการตลอดจนรัฐต่างๆ นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือออกกฎหมาย โดยที่การออกแนวทางของ FTC นี้เป็นการอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 (Section 5) ของพระราชบัญญัติของคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ Federal Trade Commission Act (FTC Act) ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) ที่มีการวางหลักถึงการกระทำที่ไม่ชอบธรรมอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดของผู้บริโภค

2.2.1 มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติของคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ FTC Act

ก. บทบัญญัติทั่วไปของมาตรา 5

มาตรา 5 (Section 5) ของ FTC Act เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐฯ เพื่อป้องกันการกระทำหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (Unfair) หรือหลอกลวง (Deceptive) ซึ่งมีผลทางการค้าอันอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภคได้ โดยมีองค์กรที่เข้ามาดำเนินการคือ คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ (FTC)

คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ FTC เป็นหน่วยงานอิสระที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1914 (พ.ศ. 2457) โดยสภาองเกรส ประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 5 คน ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี มีวาระการทำงาน 7 ปี คณะกรรมการทั้ง 5 คนนี้อาจจะได้รับการแต่งตั้งจากพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งก็ได้แต่ต้องไม่เกิน 3 คน ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินการของ FTC คือ

1. ปกป้องผู้บริโภคจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางด้านธุรกิจ
2. ดำรงไว้ซึ่งสภาพการแข่งขัน ป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่เป็นการกีดกันการแข่งขัน

FTC ตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกของภาครัฐที่ต้องการให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดอย่างเสรี ไม่ให้เกิดการผูกขาดในประเทศสหรัฐฯ ซึ่งการแข่งขันอย่างเสรีนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคทั้งใน

²⁷ W.Lee Kuhre, Iso 14020s Environmental labelling-marketing efficient and accurate Environmental Marketing Procedures (NJ.: Prentice Hall PTR, 1998), p. 52.

แง่ราคาสินค้า ประสิทธิภาพและคุณภาพสินค้า แต่ทั้งนี้การแข่งขันกันอย่างเสรีก็อาจจะมีผลต่อผู้บริโภคในเรื่องการรับรู้ข้อมูลของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยอาจได้รับรู้ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริงหรือหลอกลวง ดังนั้น FTC จึงดำเนินการเพื่อป้องกันการผูกขาดทางการตลาดและคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกหลอกลวงไปพร้อมกัน

ในส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น การดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการปกป้องผู้บริโภคให้พ้นจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางด้านธุรกิจ FTC ก็จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดถึงการปฏิบัติที่หลอกลวง ไม่เป็นธรรมซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค
2. หยุดการปฏิบัติที่หลอกลวง และไม่เป็นธรรมโดยการใช้บังคับกฎหมาย
3. ป้องกันความเสียหายของผู้บริโภคโดยการให้การศึกษาแก่ผู้บริโภค

สำหรับการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Claim) ในการโฆษณาและฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศสหรัฐฯ แต่จากการสำรวจพบว่าประชาชนให้ความสนใจว่าฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงเกิดความกังวลกันว่าการอ้างดังกล่าวจะเป็นการหลอกลวงหรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ในกลุ่มผู้บริโภคได้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ FTC จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 ที่รับประกันว่าการอ้างการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมในโฆษณาและฉลากจะไม่เป็นการหลอกลวง หรือไม่เป็นธรรม

การกระทำที่เป็นการหลอกลวง (Deceptive) ภายใต้ FTC Act นั้นมีแนวทางคือ การนำเสนอการปฏิบัติ หรือการกระทำที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดในสาระสำคัญแก่ผู้บริโภค และการกระทำเช่นนั้นจะมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค โดยการกระทำนั้นเป็นปัจจัยประการหนึ่งและความเสียหายเกิดแก่ผู้บริโภคด้วยเหตุที่เกิดการกระทำเช่นนั้น

สำหรับการกระทำที่ไม่เป็นธรรม (Unfair) มีแนวทางคือ การกระทำที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นการละเมิด FTC Act มาตรา 5 ต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย (Injury) แก่ผู้บริโภคซึ่งการพิจารณาถึงความเสียหายนั้นจะต้องมีหลักฐานว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นและผู้บริโภคนั้นๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเสียหายดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

ในกรณีที่หากการกระทำใดรวมถึงการกล่าวอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองมีลักษณะไม่เป็นธรรมหรือหลอกลวงย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบตามมาตรา 5 นี้ และในการใช้อำนาจตามมาตรา 5 เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนั้น FTC สามารถใช้อำนาจได้หลายวิธีด้วยกัน²⁸ คือ

1. ติดตามการบังคับคดี
2. ประกาศกฎระเบียบทางการค้า
3. การออกแนวทางในการตีความ

ดังนั้น FTC จึงมีอำนาจตั้งที่กล่าวมาข้างต้นคือสามารถติดตามการบังคับคดีกับผู้กระทำการไม่เป็นธรรมหรือหลอกลวงผู้บริโภคได้ ตลอดจนประกาศกฎระเบียบทางการค้า เพื่อไม่ให้เกิดการหลอกลวงผู้บริโภค และออกแนวทางในการตีความดังเช่นการออกแนวทางสำหรับการอ้างทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการดังที่จะได้กล่าวต่อไป

ข. ผลของการละเมิดบัญญัติในมาตรา 5 (Section 5)

เมื่อมีการพบว่าเกิดการกระทำที่ละเมิดต่อมาตรา 5 คณะกรรมาธิการการค้าแห่งสหรัฐ หรือ FTC สามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้โดยผ่านกระบวนการ 2 วิธีคือ²⁹

1. การบังคับโดยอำนาจทางฝ่ายบริหาร (Administrative Enforcement)
2. การบังคับโดยอาศัยอำนาจทางฝ่ายตุลาการ (Judicial Process)

1. อำนาจทางฝ่ายบริหาร (Administrative Enforcement)

เมื่อ FTC พบว่ามีการกระทำใดที่เป็นการหลอกลวงหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือผู้บริโภค ร้องเรียนมา FTC มีอำนาจภายใต้มาตรา 5 (b) ของ FTC Act ที่จะกระทำการต่อต้านการกระทำที่ไม่ชอบนั้นๆ โดยเมื่อมีเหตุเชื่อได้ว่ามีการกระทำละเมิดมาตรา 5 เกิดขึ้น คณะกรรมาธิการอาจจะออกคำสั่งเริ่มดำเนินการกล่าวหาบุคคลที่กระทำการเช่นนั้น ซึ่งถ้าหากบุคคลที่ได้รับการกล่าวหาต้องการที่จะยุติ

²⁸ Proposed Rules Federal Trade Commission 16 CFR Ch. I Petition for Environmental Marketing and Advertising Guides; Public Hearing Friday 31, 1991.

²⁹ Consumer Protection. Available from <http://www.ftc.gov/ftc/legal/htm>. (Internet)

ข้อกล่าวหา (Charge) ก็สามารถกระทำได้โดยตกลงทำสัญญายินยอม (Consent Agreement) กับทางคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้กำหนดรายละเอียดในสัญญาขึ้น

ในสัญญายินยอมก็มีเนื้อหาให้บุคคลที่ถูกกล่าวหายุติการกระทำที่ไม่ชอบดังกล่าว โดยการทำสัญญายินยอมนี้ไม่ได้ทำให้ความรับผิด (Liability) ของผู้ที่ถูกกล่าวหาที่มีต่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย (Injury) ต้องหมดไปด้วย เป็นแต่เพียงสัญญาที่ยินยอมให้ FTC ออกคำสั่งขั้นสุดท้ายที่จะบังคับให้ผู้ที่ถูกกล่าวหายุติการกระทำที่เป็นการละเมิดมาตรา 5 อีกทั้งยังเป็นสัญญาที่ถือว่าทั้ง FTC และผู้ที่ถูกกล่าวหาสละสิทธิ์ที่จะดำเนินกระบวนการทางตุลาการเพื่อตัดสินว่าการกระทำเช่นนั้นชอบหรือไม่ชอบตามกฎหมายอีกด้วย แต่ทั้งนี้การทำสัญญาดังกล่าวไม่ได้รวมถึงการยุติที่จะเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคด้วย ดังนั้นกระบวนการทางศาลเพื่อที่จะเรียกร้องให้ผู้ถูกกล่าวหาชดใช้ค่าเสียหายก็ยังคงสามารถดำเนินการได้

เมื่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาตกลงทำสัญญาแล้ว ทาง FTC ก็จะนำเรื่องการยินยอมดังกล่าวตีพิมพ์ใน Federal Register เพื่อให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น (Comment) ภายในระยะเวลา 60 วัน หลังจากนั้น FTC ก็จะทำคำสั่งสุดท้าย (Final Order) ซึ่งจะมีผลบังคับบุคคลที่ถูกกล่าวหาต่อไป ข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้นระหว่าง FTC กับผู้ที่ถูกกล่าวหา มักจะได้รับการยุติโดยการทำสัญญายินยอมในขั้นตอนนี้เป็นส่วนมาก³⁰

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมที่จะทำสัญญายินยอมกับ FTC ข้อกล่าวหาเบื้องต้นที่ไม่สามารถตกลงยินยอมกันได้ก็จะได้รับการพิจารณาโดย Administrative Law Judge (ALJ) ซึ่งในกระบวนการพิจารณาในขั้นนี้ FTC ก็จะมีหน่วยงานหนึ่งซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนฝ่ายโจทก์ขึ้นมาดำเนินการเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานนั้นคือ Complaint Counsel

ในการพิจารณา ALJ จะดำเนินการหาข้อเท็จจริงและบทสรุป และจะมีคำแนะนำว่าควรที่จะยกเลิกข้อกล่าวหาที่มีต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือดำเนินการกล่าวหาต่อไปได้ และในการนี้ทั้งผู้ถูกกล่าวหาและ Complaint Counsel สามารถที่จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยเบื้องต้นของ ALJ ได้ต่อ คณะกรรมการคณะ

³⁰ Thomas W. Dunfee, Janice R. Bellace and Devid Barrett Cohen, *Business and its Legal Environment*, Third edition (USA : Prentice-Hall, 1992), p.491.

ใหญ่ (Full Commission) ให้มีการวินิจฉัยต่อไป ซึ่งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการมาธิการคณะใหญ่นี้มีฐานะเป็นคำสั่งขั้นสุดท้าย (Final Order) ที่ผู้ที่ถูกกล่าวหาต้องนำไปปฏิบัติ

ในการวินิจฉัยของคณะกรรมการมาธิการคณะใหญ่ ถ้าหากไม่เป็นที่พอใจอีกก็สามารถที่จะอุทธรณ์ต่อศาลที่การประกอบธุรกิจหรือการกระทำที่เกิดขึ้นอยู่ในเขตอำนาจศาลได้ และคำวินิจฉัยของศาลนี้จะมีผลบังคับ แต่ถ้าหากคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ยังไม่เป็นที่พอใจฝ่ายที่เป็นผู้แพ้ในชั้นศาลอุทธรณ์ก็สามารถที่จะยื่นฎีกาเพื่อให้ศาลพิจารณาได้ ซึ่งผลของการวินิจฉัยของศาลฎีกานี้ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด

เมื่อคำสั่งของ FTC มีผลเป็นที่สิ้นสุด ไม่ว่าจะมาจากกระบวนการทำสัญญายินยอมหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากไม่ได้ยินยอมที่จะทำสัญญาก็ตามให้ถือว่าคำสั่งนั้นๆ มีผลเป็นคำสั่งขั้นสุดท้าย (Final Order) ของ FTC ซึ่งผู้ที่ถูกกล่าวหาจะต้องปฏิบัติตาม ถ้าหากผู้ที่ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตามก็มีความรับผิดชอบซึ่งอาจถูกปรับเป็นเงินมากกว่า 11,000 ดอลลาร์ ทั้งนี้ในการบังคับผู้ที่ละเมิดคำสั่งขั้นสุดท้ายนี้ต้องอาศัยอำนาจของศาลมลรัฐ (District Court) ที่มีเขตอำนาจศาลให้เป็นผู้บังคับตามคำวินิจฉัยของ FTC และสำหรับการลงโทษทางแพ่ง (Civil Penalty) ต่อผู้ไม่ปฏิบัติตามนี้ FTC จะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้กระทำการที่ถือว่าเป็นการหลอกลวงและไม่เป็นธรรมนั้นได้รับรู้ว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น FTC จะแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของผู้กระทำโดยการแสดงให้เห็นว่า FTC ที่มีการแจกสำเนา (Copy) เกี่ยวกับคำวินิจฉัยในเรื่องนั้นให้กับผู้ที่กระทำการโดยไม่ชอบแล้ว นอกจากนี้แล้วศาลมลรัฐที่มีเขตอำนาจศาลยังสามารถเป็นผู้ที่กำหนดการเยียวยาขาดใช้ความเสียหายจากการกระทำโดยมิชอบที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคได้อีกด้วย ซึ่งในการเรียกร้องให้มีการชดใช้ความเสียหายที่เกิดแก่ผู้บริโภคนี้ FTC จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรม หรือการกระทำที่หลอกลวง

ทั้งนี้กระบวนการฝ่ายบริหารที่อยู่ภายใต้อำนาจของ FTC นี้ถึงแม้ได้สิ้นสุดไปแล้วก็ตาม ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นกระบวนการทำสัญญายินยอมหรือว่าจะมีการลงโทษปรับกับผู้ละเมิดแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นการตัดสิทธิ์กระบวนการทางศาลที่จะเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด

2. การบังคับโดยอำนาจทางฝ่ายตุลาการ (Judicial Process)

ถึงแม้ว่า FTC สามารถใช้อำนาจทางฝ่ายบริหารพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดกฎหมายหรือไม่ได้ก็ตาม FTC ก็ยังจำเป็นต้องอาศัยอำนาจทางตุลาการเพื่อให้ช่วยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ตลอดจนอำนาจทางตุลาการช่วยบังคับให้มีการปรับแก่ผู้ละเมิด นอกจากนี้แล้วภายใต้มาตรา 13 (b) FTC ยังสามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายโดยอาศัยอำนาจศาลโดยตรงในการ

พิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นการหลอกลวงหรือไม่เป็นธรรมได้โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาทางฝ่ายบริหาร เมื่อมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย FTC สามารถจะนำการกระทำที่ไม่ชอบขึ้นสู่การพิจารณาต่อศาลเลยโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาทางฝ่ายบริหารของตนก็สามารถที่จะทำได้

สำหรับการพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการกระทำที่ชอบหรือไม่ โดยอาศัยกระบวนการทางตุลาการนี้คณะกรรมการมาชิกสามารถที่จะร้องขอให้ศาลมลรัฐ (District court) เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาแทนกระบวนการพิจารณาของตนได้ ซึ่งทั้งนี้ศาลสามารถที่จะมีคำวินิจฉัยได้เลยว่าการกระทำชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ พร้อมกับสามารถที่จะเยียวยาผู้เสียหายได้ผ่านในชั้นตอนเดียว ซึ่งต่างจากการอาศัยอำนาจทางฝ่ายบริหารที่จะต้องมีการมีคำวินิจฉัยขั้นสุดท้าย (Final order) ก่อนจึงจะร้องขอให้ศาลเป็นผู้กำหนดการเยียวยาผู้เสียหายได้

นอกจากนี้แล้วคำวินิจฉัยของศาลยังมีผลบังคับทันทีซึ่งต่างจากคำวินิจฉัยของ FTC ที่จะมียผลหลังจากที่ได้มีการประกาศให้สาธารณชนแสดงความเห็นเป็นเวลา 60 วันแล้ว ซึ่งความรวดเร็วนี้เป็นผลให้การคุ้มครองผู้บริโภคมักจะอาศัยการบังคับทางตุลาการมากกว่ากระบวนการทางฝ่ายบริหาร แต่ทั้งนี้กระบวนการทางฝ่ายบริหารก็ยังมีข้อดีคือ ในการพิจารณาโดย FTC นั้น FTC จะต้องหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อมาสนับสนุนเป็นหลักฐาน และในการพิจารณาโดยศาลนั้น ศาลมีพันธะที่จะต้องวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ FTC กล่าวอ้างซึ่งจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้แก่ FTC ACT ดังนั้นเมื่อมีคดีที่เกิดข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่แตกต่างไปจากเดิม FTC ก็จะอาศัยอำนาจทางฝ่ายบริหารเพื่อที่จะสร้างบรรทัดฐานให้แก่ FTC ACT ต่อไป³¹

ค. แนวทางในการกล่าวอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองของ FTC โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 5

1. ข้อกำหนดทั่วไป

ในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) คณะกรรมการมาชิกการค้าแห่งสหรัฐได้มีการออกแนวทาง (Guideline) ในการอ้างคุณสมบัติด้วยตนเองซึ่งเป็นการอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 ของ FTC Act โดยวัตถุประสงค์ของแนวทางคือ เพื่อรับประกันว่าฉลากผลิตภัณฑ์ที่ปฏิบัติตามแนวทางไม่ว่าจะใช้เพื่อ

³¹ Consumer Protection. Available from [http:// www.ftc.gov/ftc/legal/htm](http://www.ftc.gov/ftc/legal/htm). (Internet)

โฆษณาหรืออ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมจะไม่หลอกลวง (Deceptive) ไม่เป็นธรรม(Unfair) และมีเนื้อหาสาระพอสมควร (Adequately Substantiated) แนวทางการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมที่ FTC กำหนดขึ้นนี้จะ เป็นพื้นฐานให้ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติได้ รวมถึงเป็นแนวทางที่รัฐต่างๆ จะนำไปออกเป็นกฎหมายระดับรัฐก็ได้ แต่ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับที่รัฐทุกรัฐจะต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

แนวทางทั่วไปของ FTC ในการกล่าวอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองกำหนดว่า หากมีการกล่าวอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมไม่ว่าโดยตรงหรือโดยนัยจะต้องพิสูจน์ได้ว่าเป็นเช่นนั้น การอ้างจะต้องพิสูจน์ได้โดยหลักฐานที่เชื่อถือได้ แนวทางของ FTC ที่ประกาศออกมานั้นจะประกอบไปด้วยหลักการทั่วไป (General Principle) และหลักการเฉพาะ (Specific Principle) ในการการคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อม³² ซึ่งหลักการทั่วไปนั้นได้กำหนดถึงหลักการในการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการอ้างด้วยวิธีใด หรือด้วยคำว่าอะไร ซึ่งหลักการทั่วไปในแนวทางของ FTC นั้นมีดังต่อไปนี้³³

1. การประกาศและการเปิดเผยควรจะชัดเจนและอ้างในส่วนที่สำคัญเพื่อป้องกันการหลอกลวง
2. การอ้างทางสิ่งแวดล้อมควรทำให้ชัดเจนว่าการอ้างดังกล่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์
3. การอ้างทางสิ่งแวดล้อมไม่ควรกล่าวอ้างเกินความเป็นจริง
4. ในกรณีที่การอ้างจะต้องมีการเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์อื่นจะต้องเปรียบเทียบอย่างชัดเจนและสามารถพิสูจน์ได้

สำหรับหลักการเฉพาะ (Specific Principle) คือหลักการที่ทาง FTC ได้มีการกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น คำว่า "Recyclable", "Degradable" หรือคำว่า "Biodegradable" เป็นต้น ซึ่งในการกำหนดแนวทางในจำพวกใดจำพวกหนึ่งโดยเฉพาะนั้น แนวทางของ FTC ไม่ได้กำหนดว่าการอ้างประเภทใดเป็นการอ้างที่ชอบหรือ

³² Federal Guidelines and Regulation, Environmental Packaging, (Nov.:1996) Appendix A p.2.

³³ Green Marketing, Available from <http://www.cftech.com/BrainBank/MAKETING/GreenMktg.html>. (Internet)

ไม่ชอบตามมาตรา 5 ของ FTC Act แต่การกำหนดแนวทางดังกล่าวนั้นจะมีการนำตัวอย่างขึ้นมาประกอบเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ในกรณีที่แนวทางมีการกำหนดถึงการใช้คำว่า "Recyclable" ในแนวทางของ FTC* ได้มีการกำหนดตัวอย่าง (Example) ถึงการใช้คำดังกล่าวอันเป็นการนำเสนอที่เป็นการหลอกลวงไม่ว่าจะตั้งใจโดยตรงหรือโดยอ้อมว่าผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวนั้นเป็นผลิตภัณฑ์จำพวก "Recyclable" ในการอ้างคำว่า "Recyclable" ไม่ควรกล่าวอ้างถ้าหากผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวมีส่วนประกอบที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่เป็นส่วนประกอบย่อย การอ้างจะต้องทำให้เกิดการหลอกลวงผู้บริโภค ซึ่งตัวอย่างที่กำหนดในแนวทางในการใช้คำว่า "Recyclable" เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ในการใช้คำว่า "Recyclable" ภาชนะที่สามารถเผาไหม้ได้ในกระบวนการผลิตที่ต้องใช้ความร้อน ภาชนะนั้นๆ ไม่สามารถรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ให้ได้ การอ้างว่าภาชนะนั้นๆ สามารถรีไซเคิลได้เป็นการอ้างที่หลอกลวง

ตัวอย่างที่ 2 บรรจุภัณฑ์มีการอ้างว่า "ประกอบไปด้วยวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้" บรรจุภัณฑ์นั้นๆ ประกอบไปด้วยวัสดุ 4 ชั้นที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีเพียงวัสดุชั้นเดียวเท่านั้นที่สามารถรีไซเคิลได้ นอกจากนั้นไม่สามารถรีไซเคิลได้ การอ้างดังกล่าวไม่เป็นการเหมาะสม การอ้างที่เหมาะสมควรจะเป็นลักษณะระบุว่า "ประกอบไปด้วยวัสดุที่สามารถรีไซเคิลซึ่งเป็นส่วนน้อยในหลายส่วนที่มีในผลิตภัณฑ์"

ตัวอย่างในหลักการเฉพาะนี้เป็นเพียงแนวทางกว้างๆ ซึ่งแนวทางที่เป็นตัวอย่างนี้ไม่ได้มีข้อกำหนดเพียงนั้นเท่านั้นเป็นแต่เพียงตัวอย่างในกรณีที่เกิดขึ้นมาแล้ว การอ้างใดๆ ที่อยู่นอกเหนือตัวอย่างที่ได้กำหนดขึ้นแล้วไม่ได้หมายความว่า จะถูกต้องหรือเป็นการหลอกลวงผู้บริโภคตราบเท่าที่ยังไม่ได้มีการวินิจฉัยจาก FTC โดยแจ้งชัด ทั้งนี้แนวทางหรือตัวอย่างดังกล่าวสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหาก FTC ได้รับข้อเสนอแนะจากสาธารณชน

* แนวทางในที่นี้คือ Revised guides for the use of Environmental Marketing Claims: The Application of Section 5 of The Federal Trade Commission Act to Environmental Advertising and Marketing Practices October, 4 1996. ซึ่งเป็นแนวทางที่เกิดจากการทบทวนภายหลังที่มีการประกาศแนวทางของมาครั้งแรกในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535)

2. ผลทางกฎหมายของแนวทาง (Guideline) ในการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมของ FTC

โดยอำนาจหน้าที่ของ FTC แล้วไม่มีอำนาจที่จะออกนโยบายทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีใช้อำนาจหน้าที่โดยตรงของตน ดังนั้นจึงไม่มีอำนาจที่จะกำหนดว่าผลิตภัณฑ์ใดจะต้องมีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับอยู่ มีแต่เพียงอำนาจที่จะระบุได้ว่าการอ้างเช่นไรเป็นการกระทำที่ไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากขัดมาตรา 5 และทั้งนี้คณะกรรมการมาก็ได้มีการออกแนวทางมาแล้วดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่แนวทางดังกล่าวไม่มีผลเป็นกฎหมาย ทำให้การไม่ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวเป็นการผิดกฎหมายตราบเท่าที่การกระทำนั้นๆ ที่ไม่ขัดกับมาตรา 5 ซึ่งหากการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองใดๆ เป็นการกระทำที่ขัดกับมาตรา 5 คือเป็นการหลอกลวง หรือไม่เป็นธรรม ก็จะเข้ากระบวนการพิจารณาของ FTC ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ตัวอย่างเช่น กรณีการอ้างคุณสมบัติที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดที่ผ่านมาเช่น กรณีบริษัท Mattel ได้มีการอ้างคุณสมบัติว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทจำพวกโฟมอาบน้ำปราศจากสาร CFCs ซึ่งในความเป็นจริงนั้นตรวจสอบพบว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวอ้างคณะกรรมการพิจารณาว่าการอ้างคุณสมบัติของบริษัทไม่เป็นความจริงและให้บริษัททำสัญญายินยอมกับ FTC เพื่อยุติการกล่าวอ้างดังกล่าวซึ่งทางบริษัทก็ยินยอมที่จะทำสัญญา ทาง FTC จึงได้มีการประกาศเพื่อให้สาธารณชนทราบเพื่อให้เสนอความเห็นเป็นเวลา 60 วันหลังจากนั้น FTC จึงจะมีคำวินิจฉัยขั้นสุดท้าย (Final Decision) ซึ่งถ้าหากมีคำวินิจฉัยขั้นสุดท้ายออกมาแล้วบริษัทก็ต้องปฏิบัติตาม แต่ถ้าหากบริษัทละเมิดคำวินิจฉัยขั้นสุดท้ายนั้นทางบริษัทจะต้องถูกปรับเป็นเงินทั้งสิ้น 10,000 ดอลลาร์³⁴ (30 มีนาคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538))

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จำพวกสเปรย์ที่มีการอ้างถึงความปลอดภัยของชั้นโอโซน โดยบริษัท Zipotone มีการอ้างทางสิ่งแวดล้อมในผลิตภัณฑ์จำพวกปูนซีเมนต์สเปรย์ด้วยความดังต่อไปนี้คือ "Ecologically-Safe Propellant" และ "Zipotone's time saving spary products use only Ecologically safe propellants. You get the job done quickly" ทาง FTC ได้มีการตั้งข้อกล่าวหาที่บริษัท Zipotone โดยในร่างข้อกล่าวหาว่า การอ้างดังกล่าวของบริษัทสามารถทำให้เข้าใจได้ว่า ปูนซีเมนต์สเปรย์ของ Zipotone ไม่ได้บรรจุสารที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการ

³⁴ W.Lee Kuhre, Iso 14020s Environmental labelling-marketing efficient and accurate Environmental Marketing Procedures, p. 388-389.

ใช้ผลิตภัณฑ์ของ Zipotone จึงไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย ถึงแม้ FTC จะเห็นว่าการใช้ผลิตภัณฑ์จะไม่ก่อให้เกิดการทำลายชั้นโอโซนก็ตามแต่ส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็ยังคงประกอบไปด้วยสารที่ทำลายชั้นโอโซนจำพวกที่ 1 ในการอ้างดังกล่าวก็จะทำให้ผู้บริโภคหลงผิดได้ ดังนั้นในสัญญายินยอม จึงห้ามมิให้บริษัท Zipotone อ้างเช่นนั้นตลอดจนห้ามมิให้มีการอ้างในลักษณะที่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ ไม่ทำลายชั้นโอโซน (Ozone safe) อีกด้วย (22 เมษายน ค.ศ. 1991(พ.ศ. 2534))

ถึงแม้ว่า FTC จะเป็นผู้กำหนดแนวทางดังกล่าวขึ้นมา แต่แนวทางนั้นก็ไม่มีผลผูกพันแม้กระทั่ง FTC เองที่จะต้องใช้อำนาจวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการขัดต่อมาตรา 5 โดยต้องคำนึงถึงแนวทางที่ได้กำหนดขึ้นมาแล้ว ซึ่ง FTC จะวินิจฉัยโดยพิจารณาถึงแนวทางนี้หรือไม่ก็ย่อมได้ แต่ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวก็ยังคงมีความสำคัญต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอยู่ ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการมีการนำไปปฏิบัติแล้วก็จะช่วยทำให้การอ้างทางสิ่งแวดล้อมโดยปราศจากหลักทางวิทยาศาสตร์น้อยลง ซึ่งจะทำให้เกิดการหลอกลวงผู้บริโภคอันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายน้อยลงตามไปด้วย³⁵

เมื่อแนวทางของ FTC ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามตลอดจนรัฐต่างๆ ไม่จำเป็นต้องนำไปออกเป็นกฎหมายภายในรัฐ แต่ทั้งนี้แนวทางของ FTC ดังกล่าวก็ได้เป็นที่ยอมรับของรัฐต่างๆ ที่นำไปเป็นแนวทางในการออกกฎหมายภายในรัฐเช่น³⁶

- รัฐแคลิฟอร์เนีย ออกกฎหมายห้ามมิให้มีการอ้างทางสิ่งแวดล้อมเพื่อการตลาดอย่างหลอกลวง โดยอาศัยแนวทางของ FTC
- รัฐมิชิแกน ออกกฎหมายห้ามมิให้มีการใช้คำว่า Recycled, Recyclable, degradable และ Recycled content อย่างหลอกลวงโดยอาศัยแนวทางของ FTC
- รัฐวิสคอนซิน ออกกฎหมายเกี่ยวกับการใช้คำว่า Recycled, Recyclable และ degradable โดยอาศัยแนวทางของ FTC เป็นต้น

แนวทางของ FTC ที่ได้กำหนดขึ้นนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ใช่การกำหนดแนวทางที่กำหนดตายตัว ถ้าหากบุคคลใดมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวดังกล่าวก็สามารถนำเสนอได้ที่ FTC ซึ่งทาง FTC ก็

³⁵ Proposed Rules Federal Trade Commission 16 CFR Ch. I Petition for Environmental Marketing and Advertising Guides; Public Hearing Friday 31, 1991.

³⁶ "State Regulation," *Environmental Packaging* (December 1997): 77.

จะนำมาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางให้สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชน³⁷ ทั้งนี้ นอกจาก FTC แล้วยังมีหน่วยงานอื่นในประเทศสหรัฐฯ อีกที่ยังดำเนินการออกแนวทางเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติตาม เช่น EPA (Environmental Protection Agency) โดยในวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) EPA ก็ได้มีการกำหนดแนวทางสำหรับการใช้คำว่า Recycled และ Recyclable โดยทั้งนี้ได้ดำเนินการโดยร่วมมือกับ FTC ตลอดจนเมื่อ 29 กันยายน ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) EPA ก็ได้มีการออกแนวทางสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางนี้ได้กำหนดเพื่อช่วยหน่วยงานภาครัฐจัดซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม³⁸ แต่ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวของ EPA ก็ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายเช่นเดียวกับแนวทางของ FTC

2.2.2 กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐฯ

นอกจากมาตรา 5 ที่เป็นกฎหมายที่ป้องกันมิให้มีการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นการหลอกลวงหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคแล้ว ในประเทศสหรัฐฯ ยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอีก ซึ่งกฎหมายนั้นเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผลิตภัณฑ์บางประเภทต้องมีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับอยู่จึงสามารถที่จะจัดจำหน่ายได้ โดยกฎหมายลักษณะนี้เป็นกฎหมายบังคับ (Mandatory Law) ให้ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งในประเทศสหรัฐฯ นั้นก็ได้มีกฎหมายจำพวกนี้อยู่มากมาย แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึง The Federal Clean Air Act ,Energy Policy and Conservation Act และ The United State Dolphin Protection Consumer Information Act กฎหมายทั้งสามฉบับข้างต้นนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการบังคับให้จัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในผลิตภัณฑ์บางจำพวก

³⁷ Proposed Rules Federal Trade Commission 16 CFR Ch. I Petition for Environmental Marketing and Advertising Guides; Public Hearing Friday 31, 1991.

³⁸ W.Lee Kuhre, Iso 14020s Environmental labelling-marketing efficient and accurate Environmental Marketing Procedures, p. 53.

n. The Federal Clean Air Act

ในกฎหมาย Federal Clean Air Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่ประกอบไปด้วยสารทางเคมีที่มีส่วนทำลายชั้นบรรยากาศโอโซนจะต้องมีฉลากกำกับอยู่ ซึ่งบทบัญญัติเช่นนี้เป็นการบังคับให้ผลิตภัณฑ์ต้องมีฉลากกำกับ โดยฉลากที่ต้องจัดทำนี้จะต้องมีการระบุว่า "ค่าเตือน: บรรจไปด้วย (ชื่อสาร) ซึ่งเป็นสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชน และสิ่งแวดล้อม โดยสารดังกล่าวได้ทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน"

กฎหมายดังกล่าวที่ได้กำหนดให้มีการใช้ฉลากกำกับอยู่นั้นเป็นการออกกฎหมายภายใต้พันธะกรณีตามพิธีสารมอนทรีออล (Montreal Protocol) ที่เป็นข้อความตกลงระหว่างประเทศหนึ่งที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อมโดยมีจุดประสงค์เพื่อวางแผนดำเนินการร่วมกันของประเทศสมาชิก เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุมการผลิต การใช้และการค้าสารเคมีที่ไปทำลายชั้นโอโซนในบรรยากาศ โดยให้มีการควบคุมในระดับอุตสาหกรรม ดังนั้นประเทศภาคีซึ่งรวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องลดการผลิตและการบริโภคภายในประเทศที่มีส่วนทำลายโอโซน ซึ่งพิธีสารมอนทรีออลอนุญาตให้ประเทศภาคีห้ามมิให้มีการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของสารที่ทำลายชั้นบรรยากาศในโอโซนได้ ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถที่มีการนำเข้าหรือส่งออกจากประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้าหากผลิตภัณฑ์นั้นๆ ก่อให้เกิดสารประเภทที่ 1 ที่ทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน ไม่ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะผลิต ณ ที่ใดๆ ในโลก ยกเว้นแต่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับอยู่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่ประกอบไปด้วยสารทั้งสองชั้นก็สามารถที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกาได้

การออกกฎหมายกำหนดให้ต้องมีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับเพื่อปฏิบัติตามพันธะกรณีตามพิธีสารมอนทรีออลของประเทศสหรัฐอเมริกา นี้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวถือว่าเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทบังคับอย่างหนึ่ง สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย Federal Clean Air Act นี้ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดให้ใช้ฉลากโดยมุ่งหมายให้ฉลากนี้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสารที่จะปล่อยออกมา ทั้งนี้เงื่อนไขที่จะต้องมีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับนี้

* สารทางเคมีดังกล่าวในพิธีสารมอนทรีออลแบ่งออกเป็นสารที่ทำลายชั้นบรรยากาศโอโซนชั้น 1 (Class 1) เช่น สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFCs), สารฮาลอน, สารคาร์บอนเตตระคลอไรด์, สารเมทิลคลอโรฟอร์ม และสารที่ทำลายชั้นบรรยากาศโอโซนชั้น (Class 2) เช่น สารไฮโดรคลอโรฟลูออโรคาร์บอน เป็นต้น

จะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าต่อประเทศอื่นๆ มากนัก หากว่าประเทศที่เป็นผู้นำเข้าสินค้าไปยังประเทศสหรัฐฯ ได้มีการลงนามในพิธีสารมอนทรีออลและมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสารที่ทำลายชั้นบรรยากาศโอโซนประเภทที่ 1³⁹

ข. Energy Policy and Conservation Act: EPCA

ในประเทศสหรัฐฯ ได้มีการออกแนวทางสำหรับการวางแผนการสงวนพลังงานของรัฐต่างๆ ไว้ใน Energy Policy and Conservation Act: EPCA โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมการสงวนพลังงานและลดความต้องการในพลังงานที่เพิ่มขึ้น โดยให้อำนาจฝ่ายบริหารกำหนดแนวทางสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมโครงการสงวนพลังงานของรัฐ⁴⁰ และทั้งนี้ภายใต้ EPCA ได้มีการกำหนดมาตรฐานการใช้น้ำมันโดยเฉลี่ย (Corporate average fuel standard) สำหรับยานยนต์ที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐฯ โดยยานยนต์ที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐฯ ได้นั้นจะต้องมีฉลากกำกับอยู่ระบุถึงปริมาณน้ำมันที่ใช้โดยเฉลี่ย⁴¹

ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ต้องกำกับอยู่บนผลิตภัณฑ์ประเทศยานยนต์ภายใต้ EPCA นี้ถือได้ว่าเป็นฉลากประเภทบังคับประการหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งถ้าหากไม่ปฏิบัติตามแล้วผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็ไม่สามารถที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐฯ ได้

ค. The United State Dolphin Protection Consumer Information Act (DPCIA)

ในประเทศสหรัฐฯ ได้มีพระราชบัญญัติการอนุรักษ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในทะเล (Marine Mammal Protection Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ต้องการลดจำนวนปลาโลมาที่เสียชีวิตจากการจับปลาหน้า

³⁹ W.Lee Kuhre, Iso 14020s Environmental labelling-marketing efficient and accurate Environmental Marketing Procedures, p. 63.

⁴⁰ William H. Rodgers, Jr., "Environmental Law" (West Publishing USA) 1997, p. 662.

⁴¹ Elliot B. Staffin, "Trade Barrier or Trade Boon? A Critical Evaluation of Environmental Labeling and its Role in the "Greening" of World Trade," Columbia Journal of Environmental Law, 21: 214.

ของธุรกิจประมง และทั้งนี้ยังมีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ปลาโลมาอีกฉบับคือ The United States Dolphin Protection Consumer Information Act (DPCIA) โดย DPCIA นี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการติดฉลาก ซึ่งผลิตภัณฑ์จำพวกปลาทูน่าที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จะต้องมีฉลากกำกับว่า “ปลาโลมาปลอดภัย” (Dolphin Safe) เป็นการระบุว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ ไม่มีส่วนทำลายปลาโลมานั่นเอง

ก่อนปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2538) โครงการฉลากปลาโลมาปลอดภัยนั้นเป็นเพียงโครงการหนึ่งของ DPCIA ที่ส่งเสริมให้มีการจัดทำฉลากโดยสมัครใจ แต่ภายหลังโครงการดังกล่าวก็กลายเป็นโครงการในลักษณะบังคับ ตั้งแต่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2538) เป็นต้นมาผลิตภัณฑ์จำพวกปลาทูน่าที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นั้นจะต้องมีฉลากคำว่า “ปลาโลมาปลอดภัย” เท่านั้น ดังนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์จำพวกปลาทูน่าที่จะจำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จะต้องมีส่วนช่วยอนุรักษ์ปลาโลมานั่นเอง⁴²

มีข้อนำสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายที่กำหนดให้ต้องมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมคือ กฎหมายส่วนใหญ่ที่บังคับนั้นเป็นไปตามพันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศ หรือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทางระหว่างประเทศต้องให้ความสำคัญ ซึ่งต่างจากโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม Green Seal ที่เป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการว่าต้องการที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งโครงการ Green Seal นั้นไม่ใช่โครงการที่ดำเนินขึ้นเพื่อตอบสนองพันธกรณีระหว่างประเทศ แต่เป็นเรื่องที่ต้องการปรับปรุงสภาวะแวดล้อมภายในประเทศให้ดีขึ้นมากกว่า

2.3 ผลของกฎหมายที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อประเทศที่สาม

ในส่วนของโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา ดังเช่น Green Seal นั้นประเทศที่สามที่ต้องการเข้าร่วมโครงการนั้นก็สามารถเข้าร่วมได้โดยความสมัครใจ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต่างชาติต้องเข้าร่วมเช่นเดียวกับโครงการของสหภาพยุโรป แต่ถ้าหากผู้ประกอบการต่างชาติไม่เข้าร่วมแล้วก็จะอาจประสบกับปัญหาทางการตลาดได้ โดยผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา อาจไม่ให้ความสนใจที่จะบริโภคก็เป็นได้เนื่องจากโครงการ Green Seal นี้ถือได้ว่าเป็นโครงการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย

⁴² Ibid. P.251.

จากการสำรวจพบว่าผู้บริโภค 4 ใน 5 ระบุว่านิยามที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีฉลาก Green Seal กำกับอยู่มากกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในจำพวกเดียวกันในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ในจำพวกนั้นๆ มีราคาและคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน⁴³ ดังนั้นถ้าหากผู้ประกอบการต่างชาติเข้าร่วมแล้วก็จะอาจทำให้ผู้ประกอบการรายนั้นๆ ได้เปรียบทางการค้า และอาจรอดพ้นจากการถูกกีดกันออกจากตลาดโดยกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมบริโภคสินค้าสีเขียว แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการต่างชาติที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ Green Seal นี้จะต้องประสบกับปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูงขึ้น เนื่องจากการเข้าร่วมโครงการนั้นจำเป็นต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียม ซึ่งการที่จะต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียมนี้จะทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้องแบกรับต้นทุนในการดำเนินการที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้นการเข้าร่วมโครงการ Green Seal ซึ่งส่งผลดีในเรื่องความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันของผู้ประกอบการและอาจรอดพ้นจากการถูกกีดกันออกจากตลาดโดยผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการอาจจะต้องมีการที่จะต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นด้วย

ในกรณีที่ผู้ประกอบการต่างชาติเข้าร่วมโครงการดังกล่าวก็จะต้องมีการทำสัญญาอนุญาตใช้ฉลากกับทางโครงการ ซึ่งเมื่อมีการทำสัญญากันขึ้นแล้วกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็คือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติกรรมสัญญา เพื่อป้องกันมิให้มีการนำฉลากไปใช้โดยผิดวัตถุประสงค์

สำหรับกฎหมายของประเทศสหรัฐฯ ที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ควบคุมการอ้างทางสิ่งแวดล้อมไม่ให้หลอกลวงผู้บริโภค ซึ่งก็คือ FTC Act มาตรา 5 และกฎหมายที่บังคับให้ต้องมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมดังเช่น กฎหมาย Federal Clean Air Act กฎหมาย Energy Policy and Conservation Act และ The United State Dolphin Protection Consumer Information Act (DPCIA)

ในการอ้างทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ในประเทศสหรัฐฯ ก็มี FTC Act มาตรา 5 ขึ้นมาควบคุมมิให้มีการอ้างทางสิ่งแวดล้อมอันเป็นการหลอกลวงผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการต่างชาติรายใดที่มีการกล่าวอ้างทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองในผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายหรือผลิตในประเทศสหรัฐฯ ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงกฎหมายดังกล่าวด้วย

สำหรับกฎหมายที่บังคับให้ต้องมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในผลิตภัณฑ์บางจำพวก ดังเช่น The Federal Clean Air Act, Energy Policy and Conservation Act และ The

⁴³ Green Seal. Available from <http://www.zuma-mannheim.de/daya/evs/ko-umw/ecolabel/ecopage.htm>. (Internet)

United State Dolphin Protection Consumer Information Act ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าต่อผู้ประกอบการต่างชาติ เนื่องจากหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่สามารถที่จะนำผลิตภัณฑ์เข้าไปยังประเทศสหรัฐฯ ได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็จะถูกกีดกันออกจากตลาดประเทศสหรัฐฯ โดยผลของกฎหมาย หรือ De jure excludes from the market

ทั้งนี้ในทางการค้าระหว่างประเทศนั้นความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า หรือ TBT ได้กำหนดเกี่ยวกับการออกข้อบังคับทางเทคนิค (Technical regulation) และมาตรฐาน (Standards) โดยมีให้ประเทศสมาชิกมีการออกข้อกำหนดดังกล่าวโดยก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า การที่จะออกข้อบังคับทางเทคนิคและมาตรฐานนั้นไม่ให้นำเรื่องขบวนการผลิตและวิธีการผลิตที่ไม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Non-product related PPM) มาใช้ ดังนั้นในการข้อบังคับในเรื่องฉลากนี้จึงไม่สามารถนำเรื่องขบวนการผลิตและวิธีการผลิตที่ไม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มาบังคับให้ต้องมีการจัดทำฉลากได้ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายภายในของประเทศสหรัฐฯ ที่มีการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกฎหมายที่บังคับให้ต้องมีการจัดทำฉลากปลาโลมาตลอดภยันั้น ฉลากดังกล่าวถือได้ว่าเป็นฉลากที่บังคับในเรื่องขบวนการผลิตที่ไม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์⁴⁴ ดังนั้นประเทศสหรัฐฯ ไม่สามารถนำความตกลง TBT มาใช้กับฉลากประเภทนี้ได้ แต่ทั้งนี้ภายใต้ GATT ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการออกมาตรการเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ คือ มาตรา 20 ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาว่าการออกข้อบังคับเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับประเภทที่จะนำสินค้าเข้านั้นจะสามารถกระทำได้โดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 20 ได้หรือไม่ ในกรณีที่สามารถกระทำได้การใช้ข้อบังคับกับประเทศนำเข้านั้นจะต้องคำนึงถึงหลักประติบัติเยี่ยงชาติที่ไว้รับอนุเคราะห์เพียง (MFN) และ หลักประติบัติเยี่ยงชนชาติ (National Treatment) ด้วย ซึ่งสำหรับ The United States Dolphin Protection Consumer Information Act ก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศสหรัฐฯ และผู้ประกอบการเม็กซิโกว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือไม่

2.4 แนวทางการนำมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 มาใช้ในประเทศไทย

โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม Green Seal ของประเทศสหรัฐฯ ตลอดจนแนวทางของ FTC ก็เป็นการดำเนินการที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการดำเนินการของโครงการจึงไม่ได้

⁴⁴ Ibid., p 246.

นำมาตรฐาน ISO มาเป็นแนวทางในการดำเนินการเช่นเดียวกับโครงการของสหภาพยุโรป แต่ทั้งนี้ก็พบความสอดคล้องระหว่างโครงการ Green Seal กับมาตรฐาน ISO 14000 บางประการดังต่อไปนี้

1. ฉลากมีความเที่ยงตรง หลักการที่ 1 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ฉลากจะต้องให้ข้อมูลคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เที่ยงตรง มีหลักฐานทางวิชาการที่สามารถตรวจสอบได้ ตรงประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต การจำหน่ายและการกำจัดหลังการใช้งาน นอกจากนี้ต้องไม่หลอกลวง หรือทำให้ผู้ซื้อสินค้าเข้าใจผิดได้ สำหรับโครงการฉลากของสหรัฐานั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเที่ยงตรง เนื่องจากมีการพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และตลอดจนกระบวนการได้มาซึ่งฉลากนั้นต้องผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทำให้มีกระบวนการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบ และภายหลังจากที่อนุญาตให้ใช้ฉลากแล้ว ทางโครงการยังมีหน่วยงาน UL เพื่อตรวจสอบภายหลังกว่าดำเนินการตามเกณฑ์ของโครงการหรือไม่ ดังนั้นฉลากจึงมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

2. ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า หลักการที่ 2 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การกำหนดคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมและวิธีการตรวจสอบ ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อพิจารณาโครงการฉลากของสหรัฐพบว่า การใช้ฉลากนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการรายใดไม่ใช้ฉลากก็ไม่ถูกห้ามมิให้นำสินค้าเข้าสู่สหรัฐ ดังนั้นการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ

3. มีการประเมินทางวิทยาศาสตร์ หลักการที่ 3 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการแสดงฉลาก ต้องรวบรวมและประเมินด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ได้ผลแม่นยำ และสามารถทวนซ้ำได้ สำหรับฉลากของสหรัฐ นั้นมีหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมาสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะมีการพิจารณาถึงคุณภาพอากาศ, คุณภาพน้ำ, เสียง, คุณภาพดิน เป็นต้น

4. มีการวิเคราะห์ถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 4 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ ควรพิจารณาจากวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือการบริการ คือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง จนกระทั่งการกำจัดขั้นสุดท้ายหลังการใช้งาน สำหรับโครงการฉลากของสหรัฐนั้นมีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) เพื่อที่จะกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาทำให้ประเภทหรือเกณฑ์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

5. เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 5 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือการออกข้อกำหนดต้องไม่ปิดกั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือควรกำหนดเฉพาะสมรรถนะมากกว่ารูปแบบหรือคุณสมบัติเฉพาะเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สำหรับโครงการฉลากของสหรัฐฯ นั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในทางกลับกันในโครงการให้มีการทบทวนทุกๆ 3 ปีเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ อีกด้วย

6. องค์การต่างๆ มีสิทธิใช้ฉลากอย่างเท่าเทียมกัน หลักการที่ 6 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ องค์การใดๆ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีโอกาสที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่ควรกีดกันการขอใช้ฉลากด้วยการออกข้อกำหนดที่เกินความจำเป็น เช่น การกำหนดวิธีการที่ยุงยาก ซับซ้อน การขอข้อมูลโดยไม่สมเหตุสมผล หรือการกำหนดเงื่อนไขด้านการบริหาร สำหรับฉลากของสหรัฐฯ นั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามองค์การใดองค์การหนึ่งไม่ให้เข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นองค์การภายในประเทศหรือองค์การต่างชาติ ดังนั้นองค์การต่างๆ สามารถขออนุญาตใช้ฉลากได้อย่างเท่าเทียมกัน

7. มีการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม หลักการที่ 7 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ กระบวนการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลาก ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งโดยตรง เช่น เชิญมาปรึกษาหารือ หรือโดยวิธีการขอข้อคิดเห็น และข้อคิดเห็นเหล่านั้นต้องนำมาพิจารณาด้วยสำหรับโครงการของสหรัฐฯ นี้เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูล สำหรับโครงการ Green Seal นั้นก็ได้ดำเนินการโครงการโดยคำนึงถึงความโปร่งใส โดยมีการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป เช่น ผู้บริโภค กลุ่มประกอบอุตสาหกรรม และนักสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเภทและเกณฑ์ที่จะเข้ามาอยู่ภายใต้การดำเนินการโครงการ ตลอดจนเมื่อมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาแล้วก็จะมีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อให้เห็นความคิดเห็น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการดำเนินการโครงการ Green Seal นี้ยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควรในเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้แสดงความคิดเห็นก็เป็นหนทางหนึ่งที่ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถเข้าไปแสดงความคิดเห็นได้สะดวกมากขึ้น นอกจากนี้ทางโครงการ Green Seal ก็มีแนวความคิดที่เพิ่มความโปร่งใสให้กับโครงการด้วยการเผยแพร่การเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้การโครงการออกสู่ Web site ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ เข้ามาแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น⁴⁵

⁴⁵ "Green Seal Invites Industry to Discuss Ecolabeling Concerns," *Environmental Packaging* (November 1996): 5.

8. มีการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ หลักการที่ 8 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ หน่วยงานที่อนุญาตให้ใช้ฉลากต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากให้กับผู้ซื้อทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ติดฉลาก สำหรับโครงการของสหรัฐฯ นั้น ภายหลังจากที่มีผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากโครงการจะอนุญาตให้นำสัญลักษณ์ไปใช้ได้ และจะมีการตีพิมพ์ว่าผลิตภัณฑ์จำพวกใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก ซึ่งเป็นทางหนึ่งเป็นการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ

9. มีการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับผู้ร้องขอ หลักการที่ 9 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแสดงฉลากต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมเมื่อมีผู้ร้องขอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินว่าการแสดงฉลากนั้น สอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุกรมมาตรฐาน ISO 14020 หรือไม่ สำหรับโครงการของสหรัฐฯ นั้น มีการกำหนดให้หน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนจุดตอบข้อซักถาม ที่จะตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจให้ได้รับทราบนั่นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการโครงการของสหรัฐฯ ขึ้นมาระดับหนึ่ง

นอกจากนี้แล้วโครงการ Green Seal ได้มีแนวความคิดในเรื่องการรับรองซึ่งกันและกันด้วย ซึ่งเท่าที่ผ่านมาโครงการ Green Seal ได้มีความพยายามที่จะให้เกิดความเท่าเทียมกัน ระหว่างผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของโครงการกับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศจีน โดยให้ถือเสมือนว่าเกณฑ์ที่ใช้ในโครงการหนึ่งเปรียบเสมือนกับเกณฑ์ที่ใช้ในอีกโครงการหนึ่งด้วย แต่ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วโครงการ Green Seal ก็ยังมีแนวความคิดที่จะกลมกลืน (Harmonization) กับโครงการ Environmental Choice ของประเทศแคนาดาอีกด้วย แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันถึงแม้ว่าประเทศสหรัฐฯ กับประเทศแคนาดาจะมีลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกันก็ตาม⁴⁶

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าถึงแม้โครงการ Green Seal จะไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องการรับรองซึ่งกันและกัน ความเท่าเทียมกัน และกลมกลืนฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกับประเทศต่างๆ ก็ตาม แต่ก็มีแนวความคิดที่จะปฏิบัติดังกล่าว ตลอดจนคำนึงถึงหลักความโปร่งใสและความสมัครใจในการดำเนินการโครงการ จึงถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศในระดับหนึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นโครงการที่ดำเนินการก่อนที่จะมีการประกาศใช้มาตรฐาน ISO ก็ตาม

⁴⁶ Ibid., p.6.

แต่ทั้งนี้ก็มีลักษณะบางประการของการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ Green Seal ที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 เท่าที่ควรคือ มาตรฐานระหว่างประเทศไม่ต้องการที่จะให้นำขบวนการและวิธีการผลิต (PPM) มากำหนดเป็นเกณฑ์ภายใต้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพราะจะก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าได้ง่าย แต่ทั้งนี้การที่จะหลีกเลี่ยงการนำ PPM มาใช้ในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ยาก เช่นเดียวกับในโครงการ Green Seal ซึ่งยังคงมีการนำ PPM มาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินการโครงการอยู่นั่นเอง ซึ่งในเรื่อง PPM นี้เองเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของจีน กับ Green Seal ไม่ประสบความสำเร็จที่จะให้เกิดความเท่าเทียมกันในเรื่องเกณฑ์ที่ใช้ในโครงการ โดยเกณฑ์ที่เกี่ยวกับ PPM ของจีนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าของ Green Seal⁴⁷

สำหรับแนวทางของ FTC ในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นแนวทางสำหรับการอ้างทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองเพื่อไม่ให้เกิดการหลอกลวงผู้บริโภค ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องก็จะต้องพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรฐานระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองด้วยตนเอง โดยมาตรฐานระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองนั้นได้กำหนดว่า การอ้างดังกล่าวจะต้องมีความเที่ยงตรง ไม่หลอกลวง การอ้างนี้อาจกระทำในรูปสัญลักษณ์ หรือข้อความก็ได้ ซึ่งความเที่ยงตรงของการอ้างทางสิ่งแวดล้อมนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความสับสนให้กลุ่มผู้บริโภคได้ เมื่อพิจารณาถึงแนวทางที่ FTC กำหนดขึ้นนี้หลักการทั่วไปของแนวทางที่สำคัญคือมิให้มีการอ้างทางสิ่งแวดล้อมอันอาจก่อให้เกิดการหลอกลวงในหมู่ผู้บริโภค และการอ้างต้องมีความชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ อีกทั้งถ้าหากมีการอ้างที่เป็นการหลอกลวงผู้บริโภคแล้วก็ยังมี FTC Act มาตรา 5 มาช่วยคุ้มครองผู้บริโภคอีกต่อหนึ่ง

3. กฎหมายเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาระดับโลกซึ่งปัญหาส่วนมากเกิดมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการบริโภคผลิตภัณฑ์ประจำวัน ตลอดจนการทิ้งขยะ ทำให้ผู้บริโภคส่วนหนึ่งที่ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวหันมาให้ความสนใจในการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมของตนอย่างมากภายหลังจากการเกิด

⁴⁷ Ibid., p.6.

สงครามโลกครั้งที่สอง และผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ ตามมา ทั้งนี้ประชาชนชาวญี่ปุ่นก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวทำให้ภายหลังปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) เป็นต้นมาเกิดความนิยมที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียว (Green Consumerism) ในหมู่ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่น และผลของความนิยมดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการหันมาสนใจผลิตสินค้าที่เป็นสีเขียวเพื่อให้สนองกับความต้องการของผู้บริโภคอันจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของตนมีความได้เปรียบในเชิงการค้ามากขึ้น⁴⁸ ซึ่งหนทางหนึ่งที่จะบ่งบอกให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงความเป็นมิตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์คือการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

3.1. โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่น (Eco Mark Program)

ประเทศญี่ปุ่นได้ริเริ่มมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเมื่อปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) ภายใต้ชื่อโครงการ Eco Mark ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรอิสระ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมีองค์กรที่ดำเนินการดังนี้คือ

1. สมาคมสิ่งแวดล้อมแห่งญี่ปุ่น (Japan Environment Association: JEA) เป็นสมาคมที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) โดยหน่วยงานทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Agency) สมาคมนี้นำหน้าที่ดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น JEA มีอำนาจที่จะแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมโครงการ Eco Mark (Eco Mark Promotion Committee) และคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญของโครงการ Eco Mark (Eco Mark Expert Committee) เพื่อให้ดำเนินการโครงการร่วมไปด้วย

2. เลขาธิการโครงการ Eco Mark (JEA's Eco Mark Secretariat) ทำหน้าที่ดำเนินการทั่วไปของโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

3. คณะกรรมการส่งเสริมโครงการ Eco Mark (Eco Mark Promotion Committee) ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เช่นตัวแทนจากภาครัฐ กลุ่มผู้บริโภค และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการส่งเสริมโครงการนี้จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาประเภทผลิตภัณฑ์ที่จะเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนกำหนดเกณฑ์ของประเภทผลิตภัณฑ์ และพิจารณานโยบายที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

⁴⁸ Asia Environmental Review, (May: 1995). Available from <http://www.asiaenviro.com/asr595.txt>. (Internet)

4. คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญของโครงการ Eco Mark (Eco Mark Expert Committee) ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญนี้ทำหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาระเบียบวาระการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมโครงการเบื้องต้น และมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในผลิตภัณฑ์ที่ได้รับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ

ก. การกำหนดประเภทและเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่จะอยู่ภายใต้โครงการ Eco Mark

วัตถุประสงค์ของโครงการ Eco Mark ในการดำเนินการคือต้องการเผยแพร่ข้อมูลถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้จะต้องมีการอนุญาตให้ใช้ฉลาก Eco Mark แสดงอยู่บนผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการกระทำกิจกรรมประจำวัน อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยหลักการผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ Eco Mark นี้ จะมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในจำพวกเดียวกัน หรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเลย
2. ผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. การกำจัดผลิตภัณฑ์นั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยหรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเลย
4. การใช้ผลิตภัณฑ์จะช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่ได้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ Eco Mark จะทำให้ผู้บริโภคเชื่อว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีส่วนช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ฉลาก Eco Mark ไม่ได้มุ่งหมายที่จะแสดงถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คุณภาพ หรือความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์แต่อย่างใด ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากปรากฏอยู่ย่อมไม่ได้หมายความว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คุณภาพ หรือความปลอดภัย และแม้ว่าผลิตภัณฑ์จะมีฉลาก Eco Mark กำกับอยู่ก็ยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน (Standard) และกฎระเบียบ (Regulation) ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยด้วย⁴⁹

⁴⁹ World Labeling&Product Collection Table. Available from <http://www.gli-gbz/worldcha.htm>. (Internet)

ในการกำหนดเกณฑ์ในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์นั้น โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะพิจารณาจากวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (LCA) ดังเช่นกรณีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป และโครงการ Green Seal ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่สำหรับโครงการ Eco Mark ของญี่ปุ่นนั้นพยายามหลีกเลี่ยงที่จะนำวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์มาพิจารณา แต่จะเรียกร้องให้ประชาชนสนใจใน Environmental Lifestyle มากกว่าที่จะลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีการบริโภคกัน ทำให้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในโครงการ EcoMark ของญี่ปุ่นนั้นไม่มีความกดดันนัก⁶⁰ แต่ทั้งนี้ก็ได้มีความพยายามที่จะนำวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์มาใช้ประเมินถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้⁶¹

ข. การพิจารณาอนุญาตให้ใช้ฉลากและการควบคุมการใช้ฉลากภายใต้โครงการ Eco Mark

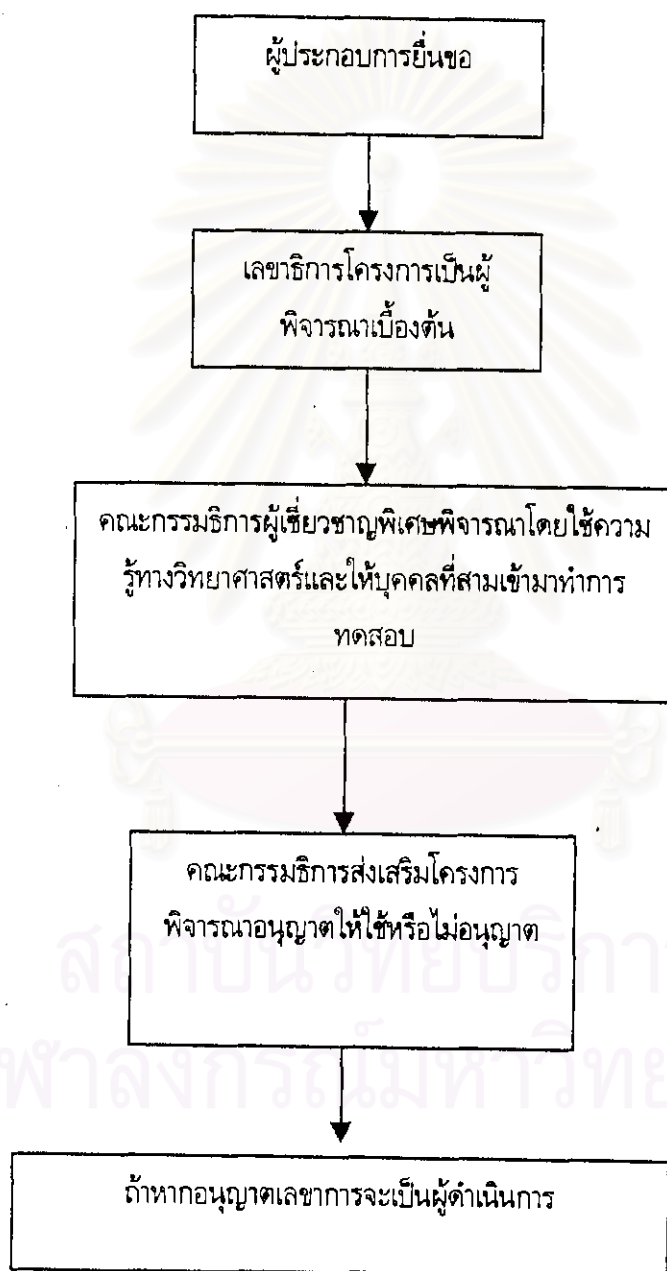
ถ้าผู้ประกอบการรายใดที่เป็นผู้ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่น ต้องการที่จะได้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็สามารถยื่นคำร้องขอได้กับเลขาธิการโครงการ Eco Mark และในการพิจารณานั้นจะต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เลขาธิการโครงการจึงให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Expert Committee) เป็นผู้พิจารณาตามคำขอ โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญพิเศษก็จะให้บุคคลที่สาม (Third Party) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาทำการทดสอบ (Testing) หลังจากได้ทราบผลแล้วก็จะมอบให้คณะกรรมการส่งเสริมโครงการ (Eco Mark Promotion Committee) เป็นผู้พิจารณาว่าควรอนุญาตให้ใช้ฉลากหรือไม่ ถ้าหากคณะกรรมการส่งเสริมโครงการ เห็นสมควรก็จะให้ทางเลขาธิการโครงการเป็นผู้ดำเนินการให้ฉลากต่อไป (ดูตารางที่ 6)

เมื่อผู้ขอรายใดได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก Eco Mark ก็จะต้องทำสัญญาการอนุญาตให้ใช้ฉลากตลอดจนชำระค่าธรรมเนียมกับทาง JEA ซึ่งสัญญาที่ทำขึ้นนี้จะมีผลบังคับ 2 ปี โดยที่สัญลักษณ์ Eco Mark นี้ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาหรือเครื่องหมายการค้าของ JEA ถ้ามีบุคคลใดนำเครื่องหมาย Eco Mark ไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามแนวทางของโครงการ ทาง JEA สามารถที่จะเลิกสัญญาได้และสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ตามสมควร

⁶⁰ Elliot B. Staffin. "Trade Barrier or Trade boon? A Critical Evaluation of Environmental Labeling and its role in the "Greening" of World Trade," p.224 see footnote.

⁶¹ Asia Environmental Review, Ibid.

ตารางที่ ๘: ขั้นตอนการขออนุญาตใช้ฉลาก Eco Mark

การที่จะเข้าร่วมโครงการ Eco Mark หรือไม่นั้น ไม่ปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีกฎหมายที่จะบังคับให้เข้าร่วมโครงการแต่อย่างใด ซึ่งทั้งผู้ประกอบการภายในประเทศและผู้ประกอบการต่างชาติที่ต้องการให้ผลิตภัณฑ์ของตนที่จำหน่ายในประเทศญี่ปุ่นได้รับฉลาก Eco Mark ก็สามารถที่จะเข้าร่วมโครงการได้โดยความสมัครใจ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้อยู่ภายใต้โครงการคือ สเปรย์ไร้สาร CFCs, กระดาษและพลาสติกกรีไซเคิล และผลิตภัณฑ์ที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น

นอกจากฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระหรือ Eco Mark แล้วภายในประเทศญี่ปุ่นยังคงมีการใช้ฉลากเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นมิตรของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอีกเช่น การใช้คำว่า Recycle ซึ่งเป็นการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง เป็นต้น

3.2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่น

ในส่วนของกฎหมายในประเทศญี่ปุ่นนั้น ไม่มีกฎหมายที่บัญญัติโดยเฉพาะให้ผู้ประกอบการต้องเข้าร่วมโครงการ Eco Mark ซึ่งเป็นโครงการภายในประเทศนั้น แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ามีความหมายบางฉบับที่บัญญัติให้มีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีซึ่งรวมถึงการผลิตสินค้าอันจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทอ้างตนเองอีกด้วย อีกทั้งมีกฎหมายที่ควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษากฎหมายของญี่ปุ่นดังต่อไปนี้คือ

3.2.1. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ

ก. กฎหมาย Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 แก้ไขเพิ่มเติม 1991

ข. กฎหมาย Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources, 1991.

ค. กฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995.

3.2.2. พระราชบัญญัติต่อต้านเงินรางวัลที่ไม่สมเหตุผลและการนำเสนอที่ทำให้เข้าใจผิด (The Against Premium and Misleading Representations)

3.2.3. กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law)

3.2.1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ

ก. กฎหมาย Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 แก้ไขเพิ่มเติม 1991

ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องของตน ทำให้รัฐบาลต้องการที่จะแก้ปัญหาให้หมดไป ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะขึ้นเพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ขยะล้นเมือง

กฎหมาย Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 แก้ไขเพิ่มเติม 1991 ได้ตราขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1970 ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งและล่าสุดได้มีการแก้ไขเมื่อปี ค.ศ. 1992 โดยกฎหมายฉบับนี้ในมาตรา 1 ได้บัญญัติถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายไว้ว่า เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตและปรับปรุงสุขอนามัยของสาธารณชน โดยกำหนดเขตพื้นที่การทิ้งขยะ, การจัดเก็บ, การรวบรวม, การขนถ่าย, การ Recycle, การจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตให้มีความสะอาดสำหรับกฎหมายที่แก้ไขขึ้นใหม่นี้ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ชัดเจนขึ้น มีการจำกัดขอบเขตการทิ้งขยะและการสนับสนุนการคัดแยกขยะที่เหมาะสม และการ Recycle เศษวัสดุที่เป็นขยะ โดยกำหนดให้มีการร่วมรับผิดชอบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยกัน ดังนี้⁵²

1. ประชาชน มีหน้าที่ที่จะต้องร่วมมือกับรัฐบาลทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นในกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการลดขยะ โดยการจำกัดการทิ้งขยะ, การใช้หลักการ Recycle หรือมีฉะนั้นก็จะต้องช่วยกัน Recycle และ Reuse ขยะ, การคัดแยกก่อนที่จะนำไปทิ้ง, การจัดการขยะให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ภาครัฐกิจ ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องพยายามลดปริมาณของขยะโดยการ Reuse และ Recycle ขยะ ผู้ประกอบการจะรับผิดชอบในความยุ่งยากของการดำเนินการ หรือกระบวนการจัดการขยะที่เกิดขึ้นเพื่อสินค้าที่ผลิต และจำหน่าย ฯลฯ ถูกทิ้ง ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์, หีบห่อ ฯลฯ ที่จะต้องไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อการกำจัดและต้องมีสิ่งประกันว่า การกำจัดจะทำได้โดยไม่ยุ่งยาก

⁵² สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, "กฎหมายกับการลดขยะของประเทศญี่ปุ่น," เรียบเรียงจาก Sunee Mallikamari, The Role of the Japanese Government, Business Sector and Citizen in the Waste management, รายงานทุนวิจัย The Japan Foundation, 1996.

3. **เทศบาล** กฎหมายระบุถึงความรับผิดชอบของท้องถิ่นเพื่อการจัดการขยะดังนี้⁵³

3.1 สนับสนุนการลดและ Recycle ขยะ โดยจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า Council for the Promotion of Waste Reduction

3.2 การวางแผนกำจัดขยะโดยกำหนดให้มีแผนเฉพาะเพื่อการจัดการขยะของเทศบาล ตลอดจนกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ทิ้งขยะเป็นจำนวนมากจัดทำแผนการจัดการขยะของตนเอง

3.3 บำบัดและกำจัดขยะอย่างเหมาะสมโดยองค์กรผู้จัดการขยะ ออกกฎหมายลำดับรองอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับการกำจัด

3.4 สำหรับขยะที่ต้องควบคุมเป็นพิเศษ จะต้องมีการระบุขยะที่จะต้องควบคุมเป็นพิเศษ เช่น ขยะที่อาจระเบิดได้, เป็นพิษ, ติดเชื้อ หรือมีฉะนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และต้องมีการออกกฎหมายลำดับรองในเรื่องการจัดการขยะที่จะต้องควบคุมเป็นพิเศษ

กฎหมายฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญก็คือ การลดขยะที่เกิดขึ้นและขยะที่ถูกทิ้งโดยการสนับสนุนการ Recycle ขยะ และโดยการเก็บค่าธรรมเนียมตามสัดส่วนที่เหมาะสมของต้นทุนการกำจัด ซึ่งแสดงถึงว่ากฎหมายฉบับนี้จะนำไปสู่การ Recycle ขยะและการลดหีบห่อ

ข. กฎหมาย Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources, 1991.

กฎหมาย Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources, 1991. หรือกฎหมาย LPURR ตราขึ้นและมีผลบังคับใช้ เดือนตุลาคม ค.ศ. 1991 ปรับปรุงเพิ่มเติมเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1993 โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้คือ เพื่อจัดให้มีกลไกพื้นฐานในการส่งเสริมการใช้วัสดุ Recycle และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งเพื่อเป็นหลักการในการใช้วัตถุดิบที่ต้องพึ่งพาต่างประเทศให้น้อยลงและเพื่อสนับสนุนให้มีการนำวัสดุใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่โดยไม่จำเป็นต้องทิ้งให้เป็นขยะ สร้างปัญหาในการกำจัด

นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้องค์กรต่างๆ ร่วมรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ทั้งระดับ รัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ธุรกิจ และผู้บริโภค ดังนี้⁵⁴

⁵³ Clean Japan Center, Recycling Fact Book, Waste Management and Recycling in Japan, 1995, p. 21. อ้างถึงใน สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, กฎหมายกับการลดขยะของญี่ปุ่น

⁵⁴ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, กฎหมายกับการลดขยะของประเทศญี่ปุ่น

1. ภาครัฐ

ภาครัฐระดับส่วนกลาง ประกอบไปด้วยรัฐมนตรีที่มีอำนาจประกอบด้วยรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ อันได้แก่ กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ, กระทรวงการก่อสร้าง, กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง, กระทรวงการคลัง, กระทรวงสุขภาพและประชาสงเคราะห์, กระทรวงคมนาคม, และอธิบดี The Environment Agency มีหน้าที่จะควบคุมธุรกิจเอกชนในเรื่องต่อไปนี้

- ตรากฎหมายลำดับรอง เพื่อการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้
- กำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ทรัพยากรที่มาจาก recycle
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยค้นหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อช่วยเหลือให้ค่า

แนะนำแก่รัฐบาลส่วนท้องถิ่น

- จัดหาเงินทุนสนับสนุนการ recycle
- ดำเนินการต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจต่อระบบ recycle
- สั่งให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำแนะนำ ปรีกษาในด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นตามที่

กำหนดไว้ในกฎหมายและนโยบาย เป็นต้น

ภาครัฐระดับส่วนท้องถิ่น ซึ่งคือเทศบาล โดยหน้าที่หลักของเทศบาลคือการจัดการขยะในพื้นที่ที่รับผิดชอบ การส่งเสริมให้มีการนำวัสดุ recycle มาใช้จึงเป็นเครื่องมือหลักที่จะนำไปสู่การลดขยะ ดังนั้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ เทศบาลจึงมีหน้าที่ ดังนี้

- ส่งเสริม และชี้ชวนให้โรงงานอุตสาหกรรมเก็บรวบรวมผลิตภัณฑ์ใช้แล้วของตนกลับคืนเพื่อการ recycle
- ให้ความรู้แก่ประชาชนและกลุ่มประชาชนรวมทั้งสนับสนุนการทำกิจกรรมในการ recycle ขยะ เป็นต้น

2. ภาครัฐกิจ กฎหมายฉบับนี้ได้แบ่งประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายไว้ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ในมาตรา 2 (2) ได้กำหนดโรงงานประเภทที่ 1 “โรงงานอุตสาหกรรมประเภทพิเศษ” (Special Designated Industry) หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพความพร้อมและความสามารถทั้งทางด้านเทคโนโลยีและการเงินที่จะนำวัสดุ recycle มาใช้ในผลิตภัณฑ์ สำหรับโรงงานประเภทที่ 1 นี้ กำหนดโดยประกาศคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 327 ตุลาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 1 ประกอบด้วย โรงงานผลิตกระดาษ ขวดแก้ว วัสดุก่อสร้าง โดยโรงงานทั้ง 3 จำพวกนี้จะต้องใช้วัสดุ recycle ในกระบวนการผลิต

ประเภทที่ 2 ผลิตภัณฑ์เฉพาะแยกเป็น 3 ระดับ ตามมาตรา 2 (3,4 และ 5) ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ชั้น 1 หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือไม่ได้ใช้ หรือทิ้งแล้วภายหลัง ผลิตภัณฑ์ทั้งชิ้นหรือบางส่วนนำไปใช้ใหม่เป็นวัสดุ recycle และการส่งเสริมเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้มีการดำเนินการเช่นว่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ประกาศคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 327 มาตรา 15 (1 และ 2) กำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ชั้น 1 ไว้คือ รถยนต์ ซึ่งรวมถึงรถจักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงเครื่องปรับอากาศ เครื่องรับโทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า และอีก 16 รายการซึ่งใช้ nickel cadmium batteries เช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าประเภทนี้ จะต้องผลิตสินค้าให้ง่ายต่อการ recycle ในด้านรูปแบบและวัตถุดิบ

ผลิตภัณฑ์ชั้น 2 หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นที่จะต้องแยกออกมาต่างหากจากผลิตภัณฑ์อื่นๆ หลังจากที่มีการนำไปใช้แล้ว การแยกออกมานี้เพื่อนำไปใช้ใหม่ทั้งชิ้นหรือบางส่วนหรือเพื่อทิ้งเป็นขยะ ทั้งนี้ประกาศคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 327 มาตรา 15 (4) กำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ชั้น 2 ไว้คือ กระป๋องโลหะ หรืออลูมิเนียม สำหรับบรรจุเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่ม ขวด PET สำหรับบรรจุเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่ม ขวดซีอิ๊ว โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าประเภทนี้จะต้องติดตราหรือเครื่องหมายแสดงถึงผลิตภัณฑ์ recycle ได้ เพื่อสะดวกต่อการเก็บรวบรวมและการคัดแยก

วัสดุผลพวงจากผลิตภัณฑ์ หมายถึง การส่งเสริมให้มีการนำเอาผลพวงจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนมาใช้ใหม่เป็นวัสดุ recycle ในการผลิตสินค้า ทั้งนี้ประกาศคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 327 มาตรา 4, 9, 10 และ 16 ได้จำแนกประเภทของผลพวงจากผลิตภัณฑ์เป็นเศษเหล็กจากโรงงานอุตสาหกรรมเหล็ก ซีเมนต์ก้อนหิน จากโรงงานผลิตไฟฟ้า เศษวัสดุจากการก่อสร้าง เช่น ดินและทราย คอนกรีต บล็อก, ยางมะตอย เศษไม้ จากผลพวงจากการก่อสร้าง ทั้งนี้ในมาตรา 4 ธุรกิจที่เกี่ยวข้องวัสดุผลพวงจากผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีหน้าที่รับผิดชอบในการนำวัสดุเหล่านั้นกลับใช้ใหม่ และต้องส่งเสริมให้มีการนำมาใช้ใหม่ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ง่ายต่อการ recycle

3. ผู้บริโภค ในมาตรา 5 ได้กำหนดให้ผู้บริโภคมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้มีการนำวัสดุ recycle กลับมาใช้ใหม่ ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับเทศบาล และกำหนดให้ผู้บริโภคให้ความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการนำเอามาตรการที่กำหนดไว้มาปฏิบัติเพื่อผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้

ก. กฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995.

กฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995. ที่ตราขึ้นมาในเดือนมิถุนายน 1995 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นภายหลังจากที่กฎหมาย LPURR มีผลบังคับใช้ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้ กฎหมาย LPURR สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

สำหรับกฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995 นี้ในมาตรา 1 ได้กำหนดถึงวัตถุประสงค์ไว้คือการบรรลุเป้าหมายของการลดปริมาณขยะและการนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ในอัตราที่เพียงพอด้วยการลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อลงและส่งเสริมให้มีการ recycle บรรจุภัณฑ์และหีบห่อ

สำหรับบรรจุภัณฑ์และหีบห่อ ในมาตรา 2 ได้ให้คำนิยามไว้ว่าคือ บรรจุภัณฑ์และหีบห่อที่ใช้เชิงการค้าซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับผู้บริโภคเมื่อมีการแกะบรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อทิ้งไปเมื่อต้องการจะใช้สิ่งที่ติดมากับผลิตภัณฑ์จำพวกขวด กระป๋อง กระดาษ พลาสติก จัดว่าเป็นบรรจุภัณฑ์และหีบห่อทั้งสิ้น ยกเว้นกระป๋องอลูมิเนียมเนื่องจากมีราคาสูง นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บางอย่าง เช่น ถุงใส่ของ ของจดหมาย กระดาษห่อของ กล่องใส่ของ ก็จัดว่าเป็นหีบห่อตามกฎหมายนี้

ในกฎหมายฉบับนี้ได้มุ่งให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างเทศบาล ภาคธุรกิจ และผู้บริโภค ในการจัดการขยะ โดยได้กำหนดความรับผิดชอบขององค์กรต่างๆ ดังนี้⁵⁵

1. ภาครัฐ

รัฐบาลกลาง โดยรัฐมนตรีผู้มีอำนาจหมายถึงรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ดังนี้กระทรวงการคลัง กระทรวงสุขภาพและประชากร กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ, กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง และอธิบดี The Environment Agency มีหน้าที่

- กำหนดนโยบายพื้นฐานในการส่งเสริมให้มีการแยกบรรจุภัณฑ์และหีบห่อ และวัสดุ Recycle ตามเกณฑ์ที่กำหนด

- ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุที่ทำจากวัสดุ recycle

- ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- จัดให้มีโครงการ recycle 5 ปี ให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐาน (มาตรา 7) โดยเน้นการ recycle ผลิตภัณฑ์ที่คัดแยกไว้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (ยกเว้นกระป๋องอลูมิเนียม) เป็นต้น

โครงการ recycle จะทำต่อเนื่องกันเป็นเวลา 3 ปีเริ่มนับเดือนเมษายน 1997 และให้

- ประกาศโครงการให้ประชาชนทราบโดยไม่ชักช้า

- ให้ความช่วยเหลือและแนะนำแก่ภาครัฐส่วนภูมิภาคในโครงการส่งเสริมการแยกขยะ

- จัดตั้ง "Designated Body" เป็นหน่วยงานนิติบุคคลตามกฎหมายแห่งทำหน้าที่ดูแลการจัดทำ recycle เพื่อเป็นประกันว่าภาคธุรกิจที่ทำธุรกิจ recycle ได้ทำหน้าที่อย่างสมบทบาท

⁵⁵ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. กฎหมายกับการลดขยะของประเทศญี่ปุ่น

รัฐบาลส่วนภูมิภาค ในกฎหมายได้กำหนดให้รัฐบาลส่วนภูมิภาคระดับมณฑลมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่อง

- แจกเป็นลายลักษณ์อักษรของโครงการต่อรัฐมนตรีกระทรวงสุขภาพและประชาสงเคราะห์ เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนโดยไม่ชักช้า
- ให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นแก่รัฐบาลส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

รัฐบาลส่วนท้องถิ่น

- จัดทำนโยบายการคัดแยกขยะ 6 ปี โดยมีการปฏิบัติการ 3 ปี ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกระทรวงสาธารณสุขและประชาสงเคราะห์ แผนการดำเนินการนี้ประกอบด้วย การคาดการณ์ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์ต่อปี ระบบการคัดแยกขยะที่ใช้อุปกรณ์และเครื่องมือใช้ในการคัดแยกขยะ

- จัดให้มีเกณฑ์การคัดแยกขยะและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ในมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้กับเกณฑ์การคัดแยกนั้น

- ใช้มาตรการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะที่เป็นบรรจุภัณฑ์และหีบห่อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

- ใช้วิธีการที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การคัดแยกขยะ เป็นต้น

สิ่งที่ทั้งภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณาก็คือการหามาตรการที่จำเป็นในการประกันให้สามารถดำเนินการตามเป้าหมายการ recycle ได้ เช่น การให้ยืมเงินแก่ภาคธุรกิจเอกชนในการจัดหาเครื่องจักร recycle การลดภาษีแก่ภาคธุรกิจเอกชนในการจัดหาเครื่องจักร recycle

2. ภาคธุรกิจ สำหรับภาคธุรกิจที่จะต้องร่วมรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ในมาตรา 2 วรรค 11 ถึงวรรค 13 ได้จำแนกออกเป็น 3 จำพวกด้วยกันคือ

จำพวกที่ 1 ผู้ใช้บรรจุภัณฑ์ รวมทั้งผู้ส่งเข้า

จำพวกที่ 2 ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์

จำพวกที่ 3 ผู้ใช้หีบห่อ รวมถึงผู้ส่งเข้า

ธุรกิจทั้ง 3 จำพวกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าธุรกิจดังกล่าวจัดว่าเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโรงงานผลิตสินค้าการเกษตร ป่าไม้ และประมง ผู้ขายส่งหรือขายปลีกที่ใช้ผลิตภัณฑ์หีบห่อ เช่นกระดาษห่อของ แต่ทั้งนี้ในมาตรา 2 วรรค 14 ได้บัญญัติยกเว้นธุรกิจบางจำพวกที่ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งได้แก่

- ธุรกิจขนาดเล็ก อันได้แก่ ธุรกิจการค้าหรือบริการที่มีลูกจ้างประจำ 5 คนหรือน้อยกว่า และมีรายได้ปีละต่ำกว่า 70 ล้านบาท หรือธุรกิจด้านอื่นๆ ที่มีลูกจ้างประจำ 20 คนหรือน้อยกว่า และมีรายได้ปีละต่ำกว่า 240 ล้านบาท

- ธุรกิจขนาดเล็กลางขนาดกลาง ยันได้แก่ ธุรกิจการค้าหรือบริการที่มีเงินทุน 10 ล้านเยนหรือน้อยกว่า หรือมีลูกจ้างประจำ 50 คนหรือน้อยกว่า และธุรกิจด้านอื่นๆ ที่มีเงินทุน 100 ล้านเยนหรือน้อยกว่า หรือมีลูกจ้างประจำ 300 คนหรือน้อยกว่า

นอกจากนี้ใน Government Directive No. 411 ยังเพิ่มเติมประเภทของธุรกิจขนาดเล็กลงนี้คือ ธุรกิจหลักในสายของการอุตสาหกรรมที่มีลูกจ้างชั่วคราว 20 คนหรือน้อยกว่า หรือธุรกิจหลักในสายของการค้าและบริการอุตสาหกรรมที่มีลูกจ้างชั่วคราว 5 คนหรือน้อยกว่า กรณีนี้รวมถึงสหภาพด้วย หรือนิติบุคคลที่มีลูกจ้างชั่วคราว 20 คนหรือน้อยกว่า

สำหรับความรับผิดชอบของธุรกิจเอกชนตามที่กำหนดในกฎหมายนี้ได้แก่

- ปฏิบัติตามโครงการ recycle ที่เทศบาลกำหนด
- ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์และหีบห่อลง (มาตรา 4) ด้วยการใช้วัสดุ recycle ในการผลิตมากขึ้น
- ติดเครื่องหมายหรือตราบนผลิตภัณฑ์ระบุถึงวัสดุ recycle
- ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการใช้ประโยชน์จากผลพวงจากผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น

4. ผู้บริโภค ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ประชาชนผู้บริโภคมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การทิ้งขยะ ณ จุดที่เทศบาลได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ประชาชนยังต้องทำความเข้าใจกฎหมายฉบับใหม่นี้ และควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม recycle ซึ่งจัดขึ้นโดยชมรมต่างๆ ประจำชุมชนของตน หรือชมรมและกลุ่มอื่นๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งการยอมรับที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ recycle ด้วย

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะทั้งสามฉบับของญี่ปุ่นอันได้แก่ กฎหมาย Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 แก้ไขเพิ่มเติม 1991, กฎหมาย Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources, 1991 และกฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995. นั้น เป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ที่เป็นเช่นนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า กฎหมายดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การ recycle ที่จะช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทางหนึ่ง เมื่อผู้ประกอบการ recycle ตามกฎหมายแล้วย่อมจะต้องมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับว่า recycle บนผลิตภัณฑ์ตนเองเพื่อที่จะส่งเสริมการขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมาย LPURR ที่ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจ recycle อย่างเด่นชัดซึ่งได้มีสมาคมบางสมาคมได้ดำเนินการตามก็คือสมาคมแบตเตอรี่แห่งญี่ปุ่น (Battery Association of Japan: BAJ) ก็ได้มีการดำเนินการโครงการนำแบตเตอรี่มา recycle ใหม่ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย LPURR อย่างยิ่ง

อีกทั้งในกฎหมายกฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1996 ได้มีการกำหนดความรับผิดชอบให้ธุรกิจส่งเสริมให้ผู้ผลิต recycle และให้มีการติดเครื่องหมายบนผลิตภัณฑ์ว่า recycle นอกจากนี้แล้วกฎหมายทั้งสามฉบับยังกำหนดหน้าที่ของผู้บริโภคให้ส่งเสริมการ recycle อีกด้วย ซึ่งจะทำให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางขึ้น ดังนั้นจึงถือได้ว่ากฎหมายทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งเสริมให้มีการใช้ฉลาก recycle ซึ่งเป็นการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่อ้างด้วยตนเองทางหนึ่ง

มีข้อนำสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายที่ให้มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่นคือ กฎหมายดังกล่าวนั้นมีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นในประเด็นเรื่องภายในประเทศ (Domestic Issue) เพื่อที่ความต้องการจะลดขยะภายในประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งต่างจากกฎหมายที่บังคับให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐฯ ที่มุ่งเน้นในประเด็นเรื่องระหว่างประเทศ (International Issue) เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศเสียมากกว่า

3.2.2. The Against Premium and Misleading Representations

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่วางหลักเพื่อป้องกันไม่ให้มีชักจูงผู้บริโภคโดยใช้วิธีการที่ไม่สมเหตุสมผลในการนำเสนอที่จะทำให้เข้าใจผิดได้ (Misleading Representation) ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเท่านั้น เนื่องจากว่าการนำเสนอนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ในมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติได้ให้นิยามคำว่า "การนำเสนอ" (Representation) ไว้ว่า หมายถึง รูปแบบการโฆษณา หรือการกระทำลักษณะอื่นที่ผู้ประกอบการทำขึ้นหรือใช้เกี่ยวกับสาระสำคัญสินค้าหรือบริการที่ตนเองได้จำหน่ายหรือเพื่อใช้การอื่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมเพื่อชักจูงใจผู้บริโภค จากคำนิยามดังกล่าวการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการโฆษณาสินค้าหรือบริการจึงถือได้ว่าเป็นการนำเสนอรูปแบบหนึ่งที่ผู้ประกอบการได้ใช้เพื่อชักจูงใจผู้บริโภค ดังนั้นการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ด้วย

การนำเสนอเพื่อชักจูงใจผู้บริโภคนั้น ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ห้ามมิให้มีการนำเสนอมันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ผู้บริโภคได้ โดยในมาตรา 4 ได้บัญญัติว่าไม่มีผู้ประกอบการรายใดสามารถที่จะ

กระทำการดังต่อไปนี้เพื่อประโยชน์ในทางธุรกรรมของตนไม่ว่าจะกระทำแก่สินค้าหรือบริการของตน ซึ่งหากมีผู้ประกอบการใดกระทำถือได้ว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้

1. การนำเสนอใดๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพ, มาตรฐาน หรือการนำเสนออื่นๆ ที่เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือบริการซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภคได้ หรือเกี่ยวกับการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการค้า เมื่อพบว่าการนำเสนออื่นๆ เป็นการชักจูงผู้บริโภคโดยไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นการขัดขวางการแข่งขันที่เป็นธรรม

2. การนำเสนอใดๆ ที่เกี่ยวกับราคาหรือรูปแบบทางธุรกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภคได้ หรือเกี่ยวกับการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการค้า เมื่อพบว่าการนำเสนออื่นๆ เป็นการชักจูงผู้บริโภคโดยไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นการขัดขวางการแข่งขันที่เป็นธรรม

เมื่อมีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดมาตรา 4 ข้างต้นคณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรม (The Fair Trade Commission: FTC) ของญี่ปุ่นสามารถที่จะทำการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจไว้ในมาตรา 6 (1) ดังต่อไปนี้คือ

1. ออกคำสั่งให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องหยุด การกระทำดังกล่าว หรือ
2. ใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำดังกล่าวขึ้นมาใหม่อีก หรือ
3. ใช้มาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นรวมถึงการตีพิมพ์ข้อความที่เกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำดังกล่าวในข้อ 2 อีกด้วย

เมื่อมีคำสั่งให้ระงับหรือหยุดการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อพระราชบัญญัตินี้แล้ว หากเจ้าพนักงานภายใต้บังคับบัญชาของ FTC ยังคงพบว่ามีการละเมิดตามมาตรา 4 อีก เจ้าพนักงานอาจจะมีคำสั่งให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องระงับหรือหยุดการกระทำดังกล่าวได้ (มาตรา 9-2) ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้ประกอบการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่พบว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีคำสั่งให้ยุติการละเมิดดังกล่าวที่ยังคงมีอยู่ หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดเช่นว่าขึ้นมาอีก เจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้ FTC ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อที่จะขจัดปัญหาดังกล่าว (มาตรา 9-3 (1)) ทั้งนี้หาก FTC มีการใช้มาตรการที่เหมาะสมใดๆ จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่รับทราบด้วย (มาตรา 9-3 (2))

ในกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องการที่จะร้องเรียนเกี่ยวกับคำสั่งให้ระงับหรือหยุดการนำเสนออื่นๆ ก็สามารถร้องขอต่อ FTC ให้ริเริ่มการพิจารณาใหม่ได้ภายใน 30 วันนับจากวันที่ FTC มีการออกคำสั่งนั้นๆ ออกมา ภายหลังจากที่มีคำสั่งถึงที่สุดให้ระงับหรือหยุดหยุดการนำเสนออื่นๆ ในมาตรา 9 (1) ได้บัญญัติว่า ผู้ประกอบการสามารถใช้สิทธิในการนำเรื่องนั้นๆ เสนอต่อศาลเพื่อให้พิจารณาได้ แต่ทั้งนี้

คำสั่งดังกล่าวของ FTC จะต้องถึงที่สุดแล้ว ซึ่งอายุความในการเสนอให้ศาลพิจารณานี้มีอายุความ 3 ปี นับจากที่คำสั่งนั้นๆ ถึงที่สุด ทั้งนี้เมื่อคำสั่งดังกล่าวถึงที่สุดแล้วแม้ผู้ประกอบการจะเสนอต่อศาลอีกหรือไม่ ผู้ประกอบการก็ยังคงจำเป็นต้องปฏิบัติตามในขั้นต้นก่อนมิฉะนั้นจะมีโทษปรับไม่น้อยกว่า 3 ล้านดอลลาร์หรือต้องตกอยู่ภายใต้ภาระจำยอม (servitude) ไม่น้อยกว่า 2 ปี

สำหรับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น เมื่อพิจารณาถึงความหมายของการนำเสนอตามกฎหมายฉบับนี้แล้วถือได้ว่าเป็นการนำเสนอที่เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่ง ซึ่งการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ด้วย โดยไม่สามารถใช้เพื่อชักจูงให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดได้ ทั้งนี้หากผู้ประกอบการรายใดมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภคในความหมาย หรือสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์แล้วถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดตามกฎหมายฉบับนี้

3.2.3. กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law No.85, 1994)

กฎหมายว่าด้วยกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นกฎหมายที่แสดงถึงความใส่ใจของรัฐบาลญี่ปุ่นที่ได้ให้ความจริงจังต่อการปกป้องมิให้เกิดการกระทำที่จะกระทบกระเทือนต่อคุณภาพชีวิตของประชากรชาวญี่ปุ่น โดยในปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) รัฐบาลได้มีการตรากฎหมายออกมา ภายใต้ชื่อว่า The product Liability Law No.85, 1994) และมีผลบังคับใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) โดยกฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย กฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้เป็นความรับผิดของผู้ผลิตสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์อันจะเป็นการคุ้มครองชีวิตของประชาชนและให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงของประเทศ

ในอดีตก่อนที่จะมีการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้น ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตที่จะเกิดขึ้นที่ทำให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้นั้นจะเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง (Civil Law) มาตรา 709 โดยจะให้ผู้ผลิตรับผิดได้นั้นผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องมีการพิสูจน์ดังต่อไปนี้คือ โจทก์ได้รับความทุกข์ทรมานจากความเสียหาย, ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะจำเลย และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะเจตนา (Intention) หรือความเพิกเฉย (Negligence) ของจำเลย

ดังนั้นการฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายแพ่งจะเป็นไปตามหลักความรับผิดเมื่อมีความเสียหาย (fault-based liability (negligence) principle) ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ถึงเจตนาหรือความเลินเล่อ

ของผู้ผลิต ทั้งนี้ภาระในการพิสูจน์ถึงเจตนาหรือความเพิกเฉยของผู้ผลิตนั้นเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก ดังนั้นในกฎหมายฉบับนี้ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตโดยมีภาระการพิสูจน์ถึงความบกพร่อง (Defect) ในตัวผลิตภัณฑ์เท่านั้นก็พอ โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ถึงเจตนาหรือความเลินเล่อแต่ประการใด กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้จึงเป็นการนำเอาหลัก Liability without fault มาใช้ซึ่งผู้ผลิตจะต้องรับผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะบกพร่องในผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเกิดเพราะความมุงใจหรือความเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ไม่ต้องรับผิดในกรณีที่ไม่มีข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์ ดังนั้นกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์จึงเปลี่ยนจากหลักความรับผิดจาก fault-based liability (negligence) principle มาเป็น defect based liability⁵⁶ ดังนั้นภายใต้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นเพียงแค่ว่า เกิดความเสียหายขึ้น, ผลิตภัณฑ์มีความบกพร่อง และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับความบกพร่องของผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กัน

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้นั้น ในมาตรา 2 (1) ได้ให้คำนิยามของผลิตภัณฑ์ไว้ว่าหมายถึง “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้โดยผ่านการประดิษฐ์หรือกระบวนการอันเป็นกรรมวิธีการผลิต จากความหมายดังกล่าวคำว่า “ผลิตภัณฑ์” จึงน่าจะหมายถึง สิ่งทวิทรัพย์ทุกประเภทที่มีใช้ของสดหรือของธรรมชาติ แต่ได้ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตในลักษณะที่แปรรูปจากทรัพย์สินเดิมมาเป็นทรัพย์สินใหม่ ดังนั้นทรัพย์สินหรืออีกนัยหนึ่งสินค้าบางประเภทจึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ผลิตภัณฑ์” เช่นสินค้าปศุสัตว์ ของป่า ผลิตภัณฑ์ที่มาจากแร่และทะเล สินค้าเหล่านี้จะต้องไม่ผ่านกระบวนการปรุงแต่ง หรือเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไป นอกจากนี้สินค้าบริการข่าวสารข้อมูล โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) กระแสไฟฟ้า ฯลฯ ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ผลิตภัณฑ์” เช่นกัน⁵⁷ ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้ได้ครอบคลุมถึงสินค้ามือสอง (Second-hand goods) และสินค้าที่นำกลับมาใช้ใหม่ (recycle goods) ด้วย⁵⁸

⁵⁶ “Japan's New Product Liability Law” World Report 2 (1996). Available from <http://www.hg.org/1428.html>. (Internet)

⁵⁷ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น,” บทบันทึก (มีนาคม: 2540) หน้า 19.

⁵⁸ “Japan's New Product Liability Law” World Report 2 (1996). Available from <http://www.hg.org/1428.html>. (Internet)

และในมาตรา 2 (2) ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า " ความบกพร่อง " ไว้ว่า หมายถึง "ความไม่ปลอดภัยที่มาจากผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้หรือบริโภคแล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินแก่ผู้บริโภค ดังนี้ แม้ผลิตภัณฑ์นั้นจะมีคุณภาพชั้นหนึ่งแต่หากเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้ผู้ใช้ได้รับความเสียหายก็อยู่ในความหมายของความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ และความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์นั้นบางครั้งเป็นความรับผิดแม้ไม่ประมาท กล่าวคือผู้ผลิตมีภาระที่จะต้องรับผิดเมื่อผลิตภัณฑ์นั้นมีความบกพร่องเกิดขึ้น ผู้ผลิตจะได้มีเจตนาหรือประมาทหรือไม่ก็ตามในการก่อให้เกิดความบกพร่องขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาถึงความบกพร่องในผลิตภัณฑ์นั้นปรากฏในรายงาน Industrial Structure Council ว่าควรพิจารณารวมถึงถึงสาระสำคัญในเรื่อง การระบุข้อความบนผลิตภัณฑ์ เช่น วิธีการใช้ คำเตือนภัย ถึงการป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ยา หากไม่มีฉลากที่ระบุถึงวิธีการใช้ที่เข้าใจได้ง่ายไว้ หากเมื่อมีผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ยานั้นเข้าไปเกินขนาด ทำให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้น เป็นปัญหาว่าจะถือว่าเป็นความบกพร่องหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาตามตัวบทกฎหมายมาตรา 2 (2) แล้วผู้ผลิตย่อมต้องรับผิดเนื่องจากความเสียหายเกิดขึ้นจากความบกพร่องของผู้ผลิตที่มีได้ระบุข้อความแสดงถึงวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในทางกลับกันหากความเสียหายเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของผู้บริโภคเองแล้ว ปกติถือว่าผู้บริโภคจะเรียกค่าเสียหายไม่ได้

สำหรับผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนี้ ในมาตรา 2 (3) ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ฉบับนี้ได้บัญญัติถึงผู้รับผิดชอบในกรณีเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์โดยบัญญัติว่า "ผู้ผลิต" หมายถึง

1. ผู้ที่ประกอบการประดิษฐ์หรือผลิตผลิตภัณฑ์ (Manufacturer)
2. ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์โดยมีจุดมุ่งหมายในทางธุรกิจ (Importer) ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลในกระบวนการพิจารณาของศาล หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จะเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในญี่ปุ่นซึ่งเป็นพื้นที่เดียวกับผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย จึงสะดวกในกระบวนการพิจารณาของศาล
3. ผู้ที่ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายใดๆ ประทับบนผลิตภัณฑ์ที่แสดงความเป็นตัวแทนหรือผู้ผลิตหรือทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น

4. ผู้ที่ประทับตราบนผลิตภัณฑ์ทำให้เข้าใจว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ปรุงแต่ง ผู้นำเข้าสินค้า ผู้จัดจำหน่าย

สำหรับผู้เสียหายตามกฎหมายนี้คือ หมายถึง ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีความบกพร่องจนก่อให้เกิดผลร้ายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภคนั้นอันพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต

เมื่อพิจารณากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์แล้ว กฎหมายนี้มีบทบัญญัติที่พอจะเทียบเคียงในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ก็คือ ในเรื่องความรับผิดชอบในฉลากที่กำกับอยู่บนผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นสาระสำคัญของประการหนึ่งที่จะนำมาพิจารณาถึงความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ได้ทางหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งภายใต้กฎหมายนี้ในกรณีที่จะต้องมีการเตือนถึงอันตรายดังที่อาจเกิดขึ้นได้จากผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีฉลากกำกับอยู่โดยฉลากที่ระบุบนผลิตภัณฑ์ในที่นี้ น่าจะมีความหมายรวมถึงฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วย ด้วยเหตุผลที่ว่าถึงแม้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะไม่ได้มีความมุ่งหมายโดยตรงในเรื่องสุขอนามัยของผู้บริโภคก็ตาม แต่ทั้งนี้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็ถือได้ว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อผู้บริโภคในเรื่องสุขอนามัย ดังนั้นผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีฉลากเตือนถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วย เนื่องจากอาจเป็นไปได้ว่าผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอาจจะมีผลทางอ้อมต่อสุขอนามัยของผู้บริโภค ซึ่งถ้าหากผู้ผลิตไม่ได้มีฉลากเตือนกำกับไว้ก่อนก็อาจเป็นความบกพร่องที่จะต้องทำให้ผู้บริโภคต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ไปด้วย ดังนั้นกฎหมายนี้จึงเป็นกฎหมายหนึ่งที่บังคับให้ผู้ผลิตมีการใช้ฉลากฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมบนผลิตภัณฑ์

3.3. ผลของกฎหมายที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่นต่อประเทศไทย

โครงการ Eco Mark ซึ่งเป็นโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่นนั้นประเทศที่สามที่ต้องการเข้าร่วมโครงการนั้นก็สามารถเข้าร่วมได้โดยความสมัครใจ (Voluntary) ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต่างชาติต้องเข้าร่วมเช่นเดียวกับโครงการของสหภาพยุโรปและโครงการของสหรัฐฯ แต่ทั้งนี้การเข้าร่วมโครงการจะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการมีความได้เปรียบในเชิงการค้ามากขึ้น ถ้าหากผู้ประกอบการต่างชาติไม่เข้าร่วมแล้วก็จะอาจประสบกับปัญหาทางการตลาดได้ แต่ทั้งนี้การเข้าร่วมโครงการ Eco Mark อาจจะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการต่างชาติในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขอใช้ฉลาก ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนในการดำเนินการที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งในกรณีที่ผู้ประกอบการต่าง

ชาติเข้าร่วมโครงการดังกล่าวก็จะต้องมีการทำสัญญาอนุญาตใช้ฉลากกับทางโครงการ ซึ่งเมื่อมีการทำสัญญากันขึ้นแล้วกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็คือกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เพื่อป้องกันมิให้มีการนำฉลากไปใช้โดยผิดวัตถุประสงค์

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่นจากที่ได้ศึกษามาที่จะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่เป็นชาวต่างประเทศที่เห็นได้ชัดคือกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law) และ The Against Premium and Misleading Representations โดยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการในประเทศที่สามด้วยดังที่ได้บัญญัติถึงความหมายของผู้ผลิตที่จะต้องรับผิดไว้ในมาตรา 2 (3) กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้มีความมุ่งหวังที่จะคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ ซึ่งโดยหลักแล้วการพิสูจน์ถึงความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศที่สามเป็นเรื่องที่ดำเนินการได้ยาก ดังนั้นจึงให้ผู้นำเข้าเป็นผู้ที่จะต้องมีความรับผิดเอง ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงไม่ก่อให้เกิดผลในทางบังคับแก่ผู้ประกอบการในประเทศที่สามแต่อย่างใด หากแต่จะมีผลโดยตรงต่อผู้นำเข้าซึ่งอาจเป็นผู้นำเข้าที่เป็นองค์กรธุรกิจภายในประเทศญี่ปุ่นหรือไม่ก็ได้

สำหรับ The Against Premium and Misleading Representations นั้นเป็นกฎหมายที่ควบคุมมิให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในทางที่อาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นผู้ประกอบการในประเทศที่สามที่ต้องการนำสินค้าเข้าไปยังญี่ปุ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงด้วย

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะทั้ง 3 ฉบับอันได้แก่กฎหมาย Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 แก้ไขเพิ่มเติม 1991, กฎหมาย Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources, 1991 และกฎหมาย Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging, 1995. นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศที่สามนัก เนื่องจากมีความมุ่งหมายที่จะจัดการกับขยะภายในประเทศ กล่าวคือมีวัตถุประสงค์มุ่งประเด็นในเรื่องภายในประเทศ (Domestic Issue) มากกว่าที่จะนำมาเป็นมาตรการทางการค้าที่ใช้กับประเทศที่สาม

3.4. แนวทางการนำมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 นำมาใช้ในญี่ปุ่น

โครงการ Eco Mark เป็นโครงการที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ดังนั้นการดำเนินการของโครงการจึงไม่ได้นำมาตรฐาน ISO มาเป็นแนวทางในการดำเนินการ

เช่นเดียวกับโครงการของสหภาพยุโรป และโครงการ Green Seal กับมาตรฐาน ISO 14000 บางประการ ดังต่อไปนี้

1. ฉลากมีความเที่ยงตรง หลักการที่ 1 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ฉลากจะต้องให้ข้อมูลคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เที่ยงตรง มีหลักฐานทางวิชาการที่สามารถตรวจสอบได้ ตรงประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต การจำหน่ายและการกำจัดหลังการใช้งาน นอกจากนี้ต้องไม่หลอกลวง หรือทำให้ผู้ซื้อสินค้าเข้าใจผิดได้ สำหรับโครงการฉลากของญี่ปุ่นนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเที่ยงตรง เนื่องจากการพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และตลอดจนกระบวนการได้มาซึ่งฉลากนั้นต้องผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทำให้มีกระบวนการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบ

2. ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า หลักการที่ 2 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การกำหนดคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมและวิธีการตรวจสอบ ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อพิจารณาโครงการฉลากของสหรัฐฯ พบว่า การใช้ฉลากนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการรายใดไม่ใช้ฉลากก็ไม่ถูกห้ามมิให้นำสินค้าเข้าสู่ ดังนั้นการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ

3. มีการประเมินทางวิทยาศาสตร์ หลักการที่ 3 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการแสดงฉลาก ต้องรวบรวมและประเมินด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ได้ผลแม่นยำ และสามารถทวนซ้ำได้ สำหรับฉลากของญี่ปุ่นนั้นมีหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมาสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะมีการพิจารณาถึงคุณภาพอากาศ, คุณภาพน้ำ, เสียง, คุณภาพดิน เป็นต้น

4. มีการวิเคราะห์ถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 4 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ ควรพิจารณาจากวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือการบริการ คือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง จนกระทั่งการกำจัดขั้นสุดท้ายหลังการใช้งาน สำหรับโครงการฉลากญี่ปุ่นนั้นไม่ได้มีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) เพื่อที่จะกำหนดเกณฑ์ขึ้นมา ทำให้ประเภทหรือเกณฑ์ของโครงการ หากแต่พิจารณาถึง environmental lifestyle แต่ทั้งนี้ก็มีแนวโน้มว่าโครงการฉลากของญี่ปุ่นจะมีการเรื่อง LCA มาพิจารณา

5. เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 5 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การออกข้อกำหนดต้องไม่ปิดกั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือควรกำหนดเฉพาะสมรรถนะมากกว่ารูปแบบ หรือ คุณสมบัติเฉพาะเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สำหรับโครงการ ฉลากของญี่ปุ่น นั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามมิให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในทางกลับกันในโครงการให้มีการทบทวนทุกๆ 3 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ อีกด้วย

6. องค์กรต่างๆ มีสิทธิใช้ฉลากอย่างเท่าเทียมกัน หลักการที่ 6 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศ คือ องค์กรใดๆ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีโอกาสที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่ควรกีดกันการขอใช้ฉลากด้วยการออกข้อกำหนดที่เกินความจำเป็น เช่น การกำหนดวิธีการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน การขอข้อมูลโดยไม่สมเหตุสมผล หรือการกำหนดเงื่อนไขด้านการบริหาร สำหรับฉลากของญี่ปุ่น นั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ให้เข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นองค์กรภายในประเทศหรือองค์กรต่างชาติ ดังนั้นองค์กรต่างๆ สามารถขออนุญาตใช้ฉลากได้อย่างเท่าเทียมกัน

7. มีการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม หลักการที่ 7 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ กระบวนการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลาก ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งโดยตรง เช่น เชิญมาปรึกษาหารือ หรือโดยวิธีการขอความคิดเห็น และข้อคิดเห็นเหล่านั้นต้องนำมาพิจารณาด้วย สำหรับโครงการ Eco Mark นี้มีการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป เช่น ผู้บริโภค กลุ่มประกอบอุตสาหกรรม และนักสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเภทและเกณฑ์ที่จะเข้ามาอยู่ภายใต้การดำเนินการโครงการ

8. มีการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ หลักการที่ 8 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ หน่วยงานที่อนุญาตให้ใช้ฉลากต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากให้กับผู้ซื้อทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ติดฉลาก สำหรับโครงการของญี่ปุ่นนั้น ภายหลังจากที่มีผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากโครงการจะอนุญาตให้นำสัญลักษณ์ไปใช้ได้ และจะมีการตีพิมพ์ว่าผลิตภัณฑ์จำพวกใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก ซึ่งเป็นทางหนึ่งเป็นการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ

9. มีการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับผู้ร้องขอ หลักการที่ 9 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแสดงฉลากต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมเมื่อมีผู้ร้องขอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินว่าการแสดงฉลากนั้น

สอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุกรมมาตรฐาน ISO 14020 หรือไม่ สำหรับโครงการของญี่ปุ่นนั้น มีการกำหนดให้เลขาธิการโครงการเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งก็จะทำหน้าที่เปรียบเสมือนจุดตอบข้อซักถาม ที่จะตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจให้ได้รับทราบนั่นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการโครงการของสหรัฐฯ ขึ้นมาระดับหนึ่ง

แต่ทั้งนี้ก็มีลักษณะบางประการของการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ Eco Mark ที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 เท่าที่ควรคือ มาตรฐานระหว่างประเทศไม่ต้องการที่จะให้นำขบวนการและวิธีการผลิต (PPM) มากำหนดเป็นเกณฑ์ภายใต้โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพราะจะก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าได้ง่าย แต่ทั้งนี้การที่จะหลีกเลี่ยงการนำ PPM มาใช้ในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ยาก เช่นเดียวกับในโครงการ Eco Mark ซึ่งยังคงมีการนำ PPM มาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินการโครงการอยู่นั่นเองเหมือนกับโครงการอื่นๆ ที่ยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งในเรื่อง PPM ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าได้อย่างหนึ่ง อีกทั้งโครงการ Eco Mark ยังไม่สอดคล้องเท่าที่ควรกับมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องการนำ LCA มาวิเคราะห์ถึงเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งโครงการ Eco Mark ไม่ได้นำเรื่องดังกล่าวมาเป็นข้อพิจารณาในการกำหนดเกณฑ์ แต่ทั้งนี้ก็ได้มีแนวโน้มว่าโครงการ Eco Mark จะเริ่มนำ LCA มาใช้วิเคราะห์เกณฑ์ในอนาคตนี้ นอกจากนี้โครงการ Eco Mark นี้ก็ไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดเหมือนกันว่ามีการให้การส่งเสริมในการรับรองซึ่งกันและกันระหว่างโครงการของตนกับโครงการต่างๆ

สำหรับกฎหมายต่างๆ ของญี่ปุ่นที่ส่งเสริมให้มีการจัดทำฉลาก Recycle นั้นเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการจัดทำมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 และมีวัตถุประสงค์เพื่อลดขยะภายในประเทศดังนั้นจึงไม่ได้นำแนวทางตามมาตรฐานระหว่างประเทศมาใช้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9: กฎหมายของประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ประเทศ	กฎหมายที่เกี่ยวกับโครงการฉลาก	กฎหมายที่มีข้อกำหนดให้มีการจัดทำฉลาก	กฎหมายที่ควบคุมการจัดทำฉลาก
EU	- กฎระเบียบเลขที่ 880/92 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2536		
USA		- The Federal Clean Air Act - Energy Policy and Conservation Act - The United States Dolphin Protection Consumer Information Act	- มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (FTC Act)
ญี่ปุ่น		- Waste Disposal and Public Cleansing Law 1990 - Law for Promotion of Utilization of Recyclable Resources 1991 - Law for Packaging Collection and Recycling of Containers and Promotion of Sorted 1996	- The Against Premium and Misleading Representation Act